1914 NAUJIENŲ 40 METŲ SUKAKTUVINĖ LAIDA 1954

ANTRA DALIS

NAUJIENOS

PART TWO

VOL. XLI. Chicago 8, Ill. Penktadienis, Vasario-February 19 d., 1954 No. 42

MIDWEST INTER-LIBRARY CENTER CHICAGO

PIRMIEJI 20 METŲ

Rašo P. GRIGAITIS

Apie pabaigą 1913 m., redaguodamas savaitraštį 'Pirmyn' Baltimorėje, gavau iš "Laisvės" bendrovės pirmininko, velionies Juozo Neviacko, laišką, juo buvau kviečiamas už vyriausiąjį "Laisvės" redaktorių. "Laisvės" bendrovės pirmininkas rašė, kad bendrovė ketina savo laikraštį, kuris tuomet eidavo du kartu savaitėje So. Bostone, kelti į Brooklyną. Klausė apie mano sąlygas.

Netrukus parašė ir tuometinis "Laisvės" redaktorius Leonas Prūseika, ragindamas mane priimti bendrovės kvietimą. Jisai savo laiške sakė, kad jeigu aš manąs pašvęsti savo jėgas žurnalistikai, tai privaląs dirbti prie didesnio laikraščio ir apsigyventi didelėje kolonijoje, o ne Baltimorėje, kur lietuvių judėjimas buvo menkas.

Kiek vėliau teko tuo klausimu ir asmeniškai pasikalbėti su "lasviečiais". Neviackas labai kalbino mane stoti prie "Laisvės" ir sakė, kad jos leidėjų ambicija esanti padaryti savo laikraštį vadovaujančiu socialistų organu, kuris nustelbtų ne tik "Keleivį," bet ir "Kovą." Kalbino mane ir Prūseika, užtikrindamas, kad iš jo pusės man nebūsią nė jokių keblumų, nes jisai manąs,kad jisai lengvai galėsiąs su manim "suteikti."

Bevedant derybas su "laisviečiais," gavau laišką iš Chicagos, nuo Antano Lalio, kuris rašė, kad Chicagos lietuviai socialistai nutarę netrukus po Naujų Metų leist savaitinį laikraštį, ir klausė ar aš apsiimčiau būti jo redaktoriu. Prasidėjo susirašinėjimai ir su čikagiečiais. Antaną Lalį, beorganizuojamos tuomet "Naujienų" Bendrovės sekretorių, aš pažinojau dar iš Berno, Šveicarijos, kur jisai studijavo filosofiją, kuomet aš lankydavau teisių skyriaus lekcijas. Nebaigęs savo studijų, jisai turėjo grįžti Amerikon, nes jam pritrūko pinigų.

Svarsčiau, kurį pasiulymą priimti. Pasakiau "Pirmyn" administratoriui, Juozui Jasiulevičiui (kuris dabar yra "formanas" "Naujienų" spaustuvėje), kad aš veikiausia turėsiu išvažiuoti iš Baltimorės, ir prašiau jį susižinoti su "Pirmyn" leidėjais, kad jie pasiieškotų kitą redaktorių. Išimant Jasiulevičių, jie visi gyveno Minersvillė'je, Pa. Galų gale, susitariau su čikagiečiais, o į mano vietą Baltimorėn sutiko atvykti Juozas Smelstorius.

Tarp pagrindinių mano sutarties sąlygų su "Naujienų" Bendrove buvo tos, kad aš pasiskirsiu sau padėjėją ir kad bendrovės direkcija į laikraščio redagavimo reikalus nesikiš. Sekretorius Lalis parašė man, kad šitos mano sąlygos priimtos, taip pat kaip ir mano reikalavimas dėl atlyginimo. Taigi, apie vidurį vasario mėnesio 1914 m., vieną šaltą žiemos vakarą, atvažiavau į Chicagą.

Pirmas "Naujienų" numeris

Čia sutikau keletą senųjų savo pažįstamų — Antaną Lalį, Kazį Gugį, pas kurį buvau gyvenęs 1907 m., kai pirmą kartą lankiausi Amerikoje, rinkdamas aukas Lietuvos Social-Demokratų Partijai, ir Kleofą Jurgelionį, kurį pažinojau dar iš Petrapilio laikų, kai jisai ir aš dalyvaudavome lietuviškų spektaklių rengime, ir su kuriuo kartkartėmis susirašinėdavau ir vėliau, kuomet abudu buvova jau atsidūrę užsieniuose. Čia susipažinau ir su būsimuoju "Naujienų" administratorium, Jonu Ilgaudu, iš kurio bendrovė buvo nupirkusi spaustuvę.

Tuojaus jie man pasakė, kad pirmas "Naujienų" numeris išeisiąs už keletą dienų. Tai būsiąs parodomasis numeris, kurio būsią atspausdinta 25,000 ir kuoplačiausia paskleista Čikagoje ir kolonijose. Taigi, aš turįs be atidėliojimo imtis darbo. Išleidus pirmąjį numerį, būsią daugiau laiko atsikvėpti ir suorganizuoti redakcijos darbą, nes reguliariai laikraštis pradėsiąs eiti tiktai kovo mėnesį.

Visas būrys užėjome į restoraną pasišnekučiuoti ir išgerti po puoduką kavos. Tenai mano būsimieji bendradarbiai pasiskubino supažindinti mane su Kl. Jurgelionio satyros kūriniu "Vištijada," kuriame buvo pašiepiamas "Lietuvos" antrasis redaktorius "auksaburnis" B.K.Balevičius (dabartinis diplomatas Balutis), kuris dviejose iškilmingose čikagiečių sueigose—priimant Kun. Tumą su Kun. Olšausku ir Dr. Basanavičių su M. Yču—palygino lietuvių tautą su višta, o lietuvius su viščiukais. Tas rašinys paskui buvo įdėtas į pirmą "Naujienų" numerį ir labai patiko skaitytojams.

Beje, dar man neatvykus Chicagon, būsimieji "Naujienų" leidėjai ir bendradarbiai jau turėjo parūpinę ir keletą kitų įdomių dalykų laikraščio turiniui pamarginti. Jie buvo nupirkę seriją Lietuvos dailininko A. Varno karikatūrų ir kelis puikius belgo Meunier proletarinės skulptūros atvaizdus. Tai buvo tikri meno dalykai, ir per kokius dvejetą mėnesių jie puošdavo "Naujienų" numerius.

Laikraštis pasirodė vasario 19 dieną, nespėjus man nė apsidairyti Chicagoje. Kai tas pirmas šūvis buvo iššautas, pradėjau žiūrėti kaip sutvarkysiu savo buvimą ir darbą naujoje vietoje. Reikėjo pažinti arčiau bendrovę, kuri įsteigė laikraštį; patirti kas ir kaip vadovauja vietinėse Lietuvių Socialistų Sąjungos kuopose ir kitose draugijose, kurių pritarimas naujam laikraščiui, žinoma, buvo svarbu turėti.

Bet pirmiausia teko sutvarkyti savo darbą redakcijoje.

Pirmas konfliktas bendrovėje

Paaiškėjo gana greitai, kad "Naujienų" pastogėje ne viskas eis taip sklandžiai, kaip jų steigėjų buvo tikėtasi. Iškilo keblumų, ieškant man padėjėjo ir bendradarbių redakcijai. Tinkamiausias redakcijos darbininkas būtų buvęs Kl. Jurgelionis, bet, deja, jisai buvo labai susipykęs su socialistais.

Mat, dveji ar treji metai prieš tai, Tumui ir Olšauskui bevažinėjant po Amerikos kolonijas, kada socialistai smarkiai atakavo "tėvą Konstantiną" už jo juodašimtišką sėbravimąsi su caro policija, Kl. Jurgelionis parašė savo geram pažįstamam V. K. Račkauskui, "Tėvynės" redaktoriui, laišką, išreikšdamas abejonę, ar Kun. Olšauskas tikrai išdavinėjęs policijai Lietuvos revoliucionierius. Tą privatinį laišką Račkauskas, jo autoriaus nepasiklausęs, įdėjo į "Tėvynę" ir piktai uždrožė socialistams, kam jie šmeižią Lietuvos "visuomenės veikėją." Sąjungiečiai atsuko savo kanuoles prieš Jurgelionį, kurį toliaus, įsismaginę, jie ėmė bombarduoti kuone smarkiau, negu patį to viso triukšmo kaltininką.

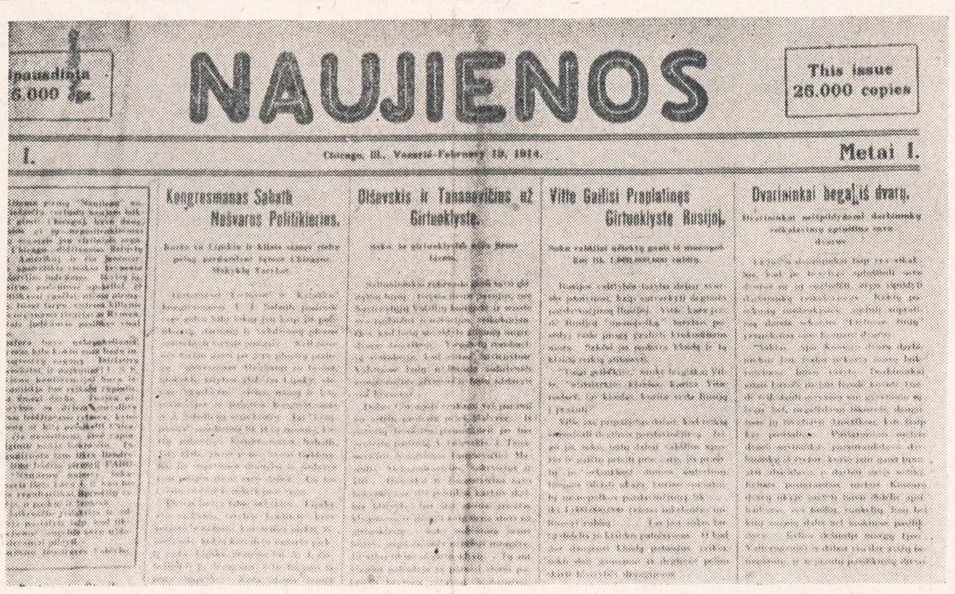

NAUJIENOS

This issue 25.000 copies

Metai I.

Kongresmanas Sabath Naujienos Politikierius.

Diševskis ir Tananevičius už Girtuoklystę.

Vitte Gadisi Praplatinęs Girtuoklystę Rusijoj.

Dvarininkai begal iš dvarų.

Fotostatinė kopija pirmojo NAUJIENŲ numerio (dalis pirmojo puslapio), išspausdinto 1914 metų vasario 19 dieną.

Taip suirus jo santykiams su socialistais, jisai paskui susikirto su jais dar dvejetą kartų, ir kuomet aš atvykau į Chicagą, jisai buvo jiems "persona non grata." Bet ką kitą galėjau imti už padėjėją į redakciją? Vienas atlikti visą darbą prie laikraščio aš n e b u v a u apsiėmęs, kada sutikau važiuoti į Chicagą, ir nebūčiau galėjęs apsidirbti, jeigu būčiau ir norėjęs, nes kuone kiekvieną vakarą tekdavo eiti tai į kokį nors susirinkimą, tai sakyti prakalbą, tai laikyti paskaitą. Šventoms dienoms (neretai ir šiokioms) reikėdavo važinėti su prakalbomis į kitus miestus. Taigi, be padėjėjo apsieiti redakcijoje nebuvo galima.

Vietinių draugų patariamas, pamėginau vieną, kitą — bet nebuvo tinkami. Galų gale, buvau priverstas prašyti Jurgelionį, kad jisai dirbtų redakcijoje nuolatos. Rimtesnieji direktoriai tam pritarė, bet kiti ėmė organizuoti opoziciją viduje ir iš oro. Teko su jais griežtai susikirsti.

Kartą, man išvažiavus į kitą miestą sakyti prakalbą, opozicija pervarė direkcijoje nutarimą, kad redaktoriaus padėjėjui ir bendradarbiams būtų mokama ne daugiau, kaip $5.00 per savaitę. Tą nutarimą įvykinus, būtų, žinoma, reikėję redaktoriaus padėjėją atleisti, — ką opozicija ir norėjo pasiekti. Sekančiame direkcijos mitinge, išgirdęs, kad padaryta toks nutarimas, pareikalavau, kad jisai būtų atšauktas, kaipo priešingas mano sutarčiai su bendrove, ir kada dauguma, vadovaujama A. Petraičio, mano reikalavimą atmetė, pasakiau, kad atsisakau toliau dirbti. Išėjau į streiką! Streikavau dvi ar tris dienas, iki buvo prižadėta mano reikalavimas išpildyti. Pastačiau, be to, dar ir kitų du reikalavimu, būtent: 1) kad redaktorius turėtų teisę su patariamu balsu dalyvauti visuose direkcijos posėdžiuose, ir 2) kad, neišklausius redaktoriaus, direkcija nedarytų jokių tarimų redakciją liečiančiais klausimais.

DR. PIJUS GRIGAITIS

Pirmas šitų dviejų reikalavimų paskui buvo įdėtas, kaipo pataisa, į bendrovės įstatus.

Kada direkcija tuos reikalavimus priėmė, tai vienas direktorių tuojaus demonstratyviai rezignavo, pareikšdamas, kad "Grigaitis nori subankrutyti "Naujienas." Paskui dar jisai įteikė $5.00 sąskaitą už porą menkos vertės rašinių, kuriuos jisai buvo "iš pasišventimo" davęs laikraščiui (o redaktorius buvo juos iš susimylėjimo patalpinęs).

Opozicijos žygiai

Tas konfliktas dar greit nebuvo likviduotas. Opozicija, pralaimėjusi direkcijoje, ėmė organizuoti savo šalininkus tarp šėrininkų, ir artimiausiame bendrovės susirinkime jie bandė pakelti triukšmą. Pirmas pradėjo skandalinti giesmininkas Katilius, protestuodamas prieš redaktoriaus "sauvaliavimą" (!); paskui jam pritarė nabašninkas dramų rašytojas Laucevičius-Vargšas. Jų kalbas triukšmingu delnų plojimu parėmė visa jų frakcija. Bet ataka buvo taip nerimta, kad man užteko dvi minutas pakalbėti ir visas opozicijos frontas sugriuvo.

Daugiaus tas redakcijos klausimas nebebuvo keliamas nei direkcijoje, nei šėrininkų mitinguose per kokius ketvertą ar penketą metų, iki neprasidėjo bolševikiškas pabludimas tarp Chicagos lietuvių darbininkų.

Opozicija tačiau dar nepadėjo ginklų. Susispietusi aplink M. Kaitį, kuris turėjo North-Sidėje krautuvėlę ir pinigų siuntimo agentūrą ir leido mėnesinį žurnalėlį, kurį redagavo nabašninkas Dr. A. Karalius (tuomet dar buvęs studentu), ji sugalvodavo visokių šposų "Naujienoms" diskredituoti ir jų redakcijai išjuokti. Vėliaus, jie pasijuto turį progos išeiti prieš laikraštį ir viešai. Kaičio žurnaliukas jau buvo sustojęs, bet Chicagoje ėjo laisvamanių satyros žurnalas, kurį redaguoti buvo pavesta Karaliui, Strazdui ir Vargšui. Tame leidinyje vienas jo redaktorių ir sumanė man "užtepti."

Bet jų "pištaletas" užspringo ir neiššovė. Žurnalo leidėjas, patyręs, kokiu "štofu" rengiamasi pavaišinti jo skaitytojai, ir nenorėdamas turėti piktumų su "Naujienomis," pareikalavo, kad rašinys, kuriuo užgauliojama "Naujienų" redaktorius, būtų išimtas, pirma negu žurnalas eis į spaudą. Kada to rašinio autorius atsisakė jo reikalavimą pildyti ir kiti du žurnalo vedėjai pareiškė, kad jie rezignuosią, jeigu jų kolegos "teisės" būsiančios suvaržytos, tai žurnalo šeimininkas visai "traicei davė sagtį" ir pakvietė kitą asmenį žurnalą redaguoti.

Opozicininkai bandė dar krimstelt "Naujienoms" per L. S. S. organą "Kovą," bet jų "kritiką" "Kovos" vedėjas (K. Vidikas) sugrąžino atgal, patardamas jiems elgtis rimčiau ir nekelti bereikalingų kivirčų. Tuomet tos intrigos pasiliovė, ir "Naujienų" redakcija buvo palikta ramybėje.

Kitos bėdos

Bet nesusipratimai dėl redakcijos reikalų buvo tik menkniekis, palyginti su kitais keblumais, kurių atsirado pačioje pradžioje laikraščio gyvenimo. Bendrovę labai anksti ėmė spausti finansinės bėdos.

Ji buvo nupirkusi J. Ilgaudo spaustuvę kartu su dideliu sandėliu jo išleistų knygų. Užmokėta už tą turtą buvo daug, o jo vertė pasirodė labai menka. Knygų niekas nepirko (beveik visos jos dar ir šiandie tebeguli suverstos ant "Naujienų" garažo aukšto), nes nors jų turinys buvo rimtas, bet jos buvo daugiausia verstos iš kitų kalbų ir vertimai buvo atlikti nekaip.

Kuone dar blogiau buvo su spaustuve. Išimant vieną, kitą apygerę mašiną, spaustuvė susidėjo iš šlamšto, kurį reikėjo netrukus išmesti lauk. Pats Ilgaudas, kurį bendrovė buvo pasamdžiusi biznio vedėju, kas savaitę vis išversdavo į "elę" po kelis spaustuvės rakandus ir jų vietoje (dažniausia, visai nesiklausęs direkcijos) pirkdavo vis naujus. Direktoriai, kurie turėjo labai mažai nuovokos apie bet kokį biznį, o apie spaustuvės dalykus dar mažiau, tik pečiais traukydavo, girdėdami generali manadžerį raportuojant, kad jisai užsakęs tai vieną daiktą, tai kitą — vis "spaustuvės patobulinimui."

Bet ką jie galėjo pasakyti? Juk "tobulinimas" geras daiktas. Ir kuomet jau jiems topterėjo mintis, kad spaustuvės pardavėjas juos, turbūt, bus apšmutinęs, tai jau buvo per vėlu klaidą taisyti, nes kontraktas seniai buvo pasirašytas ir didelė dalis pinigų užmokėta. Ilgaudas laipsniškai supirko iš naujo didesnę dalį spaustuvės reikmenų, išmesdamas senus daiktus, kuriuos jisai buvo pardavęs bendrovei. Bendrovei teko todėl užmokėti už spaustuvę du kartu.

Bendrovė buvo užmokėjusi Ilgaudui dar ir už jo biznio "gerą vardą," nežinodama, kad Ilgaudas buvo subankrotavęs ir aukščiau galvos paskendęs skolose. Vos pradėjus laikraščiui eiti, ėmė kasdien lankyti "Naujienas" Ilgaudo kreditoriai ir reikalauti, kad jisai su jais atsiskaitytų. Kiek nesmagių kalbų tekdavo iš tų žmonių išgirsti! Toliau priėjo iki to, kad generalis manadžeris daugiaus laiko praleisdavo, slapstydamasis nuo savo kreditorių, negu rūpindamasis bendrovės bizniu.

Direkcija turėjo jį pašalinti. Bet ir jį atstačius, ji dar turėjo dėl jo nukentėti, nes kai jo reikalai atsidūrė bankroto teisme, tai vienas svetimas "Naujienoms" asmuo nupirko ant licitacijos už keletą dolerių didelį pluoštą "Naujienų" šėrų, kuriuos bendrovė jam buvo davusi, kaipo dalį atlyginimo už tą jo "garsiąją" spaustuvę. "Auksaburnis" Balevičius (Balutis), tą faktą pasigavęs, tuojau parašė a. a. "Lietuvoje," kad "Naujienos," girdi, jau "bankrutija," nes jų šėrai iš varžytinių parsiduoda už pusdykę. Tokiems "šposams" p. Balevičius būdavo labai gabus. (Tie per licitaciją parduoti šėrai vėliau įtraukė "Naujienas" į didelius "trobelius.")

Bet "Naujienoms" nebuvo lemta bankrutyti. Tiesa, dėl tų klaidų, kurios buvo padarytos, pradedant biznį, ir dėl netikusio Ilgaudo šeimininkavimo administracijoje (pav. iš 25,000 kopijų parodomojo 'Naujienų' numerio daugiau kaip pusė paliko visai neišplatinta), bendrovei darėsi vis sunkiau. Bet laikraščio įtaka didėjo, jo cirkuliacija augo, ir buvo nuomanu, kad dirva jam yra gera. Todėl asmens, kuriems nuoširdžiai rūpėjo "Naujienos," dirbo joms atsidavę, ir kliūtys, laikui bėgant, buvo nugalėtos.

Savo išorinius priešus — konkurentus — "Naujienos" sumušė gana lengvai, nežiūrint to, kad jie dažnai visai nepaisydavo priemonių, kurias jie vartodavo, jas atakuodami. Bet vidujinių kovų "Naujienoms" teko išlaikyti be galo sunkių.

Augščiaus minėjau tuos ginčus, kurie buvo kilę pirmose "Naujienų" gyvenimo dienose dėl redakcijos sudarymo. Į ginčus redakcija vėl tapo įvelta, kuomet Amerikos lietuviai socialistai ėmė krypti į bolševizmą. Apie karo pabaigą nei iš šio nei iš to užsikrėtė rusiško komunizmo "idėja" ir keletas "Naujienų" bendrovės direktorių. Jie pradėjo direkcijos posėdžiuose protestuoti prieš redaktorių, kam jisai kritikuojąs Rusijos "darbininkišką valdžią" ir kodėl jisai nededąs palankių draugui Leninui rezoliucijų.

Direkcijos dauguma, laikydamasi sutarties su redaktorium, kad į laikraščio redagavimo dalykus ji nesikiš, tuos bolševikuojančių 'kritikų' protestus visuomet atmesdavo. Bet jie darėsi vis labiaus įkyrūs, ir toliau jau nė vienas direktorių posėdis nepraeidavo be piktų rietenų. Ilgainiui tie ginčai man taip įsipyko, kad nutariau pasitraukti iš redakcijos, ir 1919 metų pradžioje rezignavau, palikęs savo vietoje A. Lalį. Išėjęs iš redakcijos, rašydavau "Naujienoms" straipsnius, tęsdamas kovą su bolševikais.

Sugrįžau atgal į redakciją už 7 mėnesių laiko, kai pusmetinis šėrininkų mitingas apvalė direkciją nuo Maskvos bacilų.

Po to kurį laiką vėl viskas ėjo gerai. Vaidai direkcijoje išnyko, laikraščio biznis bujojo, ypač kai administratorium buvo paskirtas Kl. Jurgelionis. Bolševikuojančiojo elemento įtaka Chicagoje nusmuko, kada Socialistų Partija suspendavo L.S.S. ir jos "kairiasparnius" lyderius. Bet neprabėgo nė metai laiko, kai "Naujienų" viduje pradėjo formuotis nauja 're-

(Tąsa 3-iam psl.)

DVIDEŠIMT PENKIŲ METŲ NAUJIENŲ JUBILIEJAUS VAIZDAS

"NAUJIENŲ" GYVENIMO KELIAS

Rašo JUOZAS ŠMOTELIS

Juozas Šmotelis,
šio straipsnio autorius, NAUJIENŲ organizatorius, ilgametis jų direktorius

Veronika Šmotelienė,
Juozo Šmotelio žmona, stambi NAUJIENŲ šėrininkė. Apie 18 metų platino ir išnešiojo Naujienas Marquette Parko apylinkėje. Daugiau negu 25 metus Naujienų parengimuose dirbo virėjos ir virtuvės vedėjos darbą. Dar ir šiandien ji patalkininkauja Naujienoms

Dabar, kada jau baigiasi keturiasdešimti "Naujienų" gyvenimo metai, kada patys naujieniečiai jau senstelėjome ir nežinome kiek sukakčių beteks minėti, — manau, bus įdomu pakalbėti apie nueitą kelią. "Naujienų" politinis, literatūrinis ir viešasis kelias yra matomas jų puslapiuose, ir patys skaitytojai gali daryti savo išvadas. Man rūpi papasakoti apie tą dienraščio kelią, kurį jis eina prieš patekdamas į spausdinamąją mašiną ir po to, kol pasiekia skaitytoją. Skaitytojai nemato to kelio. Jisai vingiuojasi dienraščio patalpose, išsidraiko į tolius, į nežinomas sritis ir vėl grįžta į patalpas.

Tasai kelias nepanašus į vieškelį. Nepanašus nė į tuos kelius, kuriais žmonės vaikšto, važinėja iš vienos vietos į kitą, bet labai panašus į tą kelią, kuriuo eina patsai žmogaus gyvenimas. Jame glūdi rūpesčiai ir viltys, džiaugsmas ir skausmai, pasisekimai ir bėdos. Tarpais jis lygus ir gražus, tarpais kalnuotas ir tarpais patvinęs tarsi neperbrendama brasta. O eiti juk reikia. Gyvenimas negali sustoti, kol gyvybė plasta. Po kiekvienos nakties ateina diena, po dienos ir vėl naktis. Su kiekviena diena ateina nauji rūpesčiai, naujos viltys, džiaugsmas arba skausmai. Taip ir taip — iki galo.

"Naujienų" gyvenimo kelias yra dar painesnis, sudėtingesnis už bet kurio žmogaus. Jame tilpsta daug žmonių. Visas dienraščio štabas yra sudarytas iš septynių kolektyvų, tarp kurių turi būti palaikomas darnus ryšys. Be to, dar yra atskirų vienučių, kurių vaidmuo taip pat labai svarbus. Ten nėra nė vieno nereikalingo asmens. Ir kiekvieno asmens darbas yra sudėtingas ir painus.

Kolektyvai arba darbo skyriai yra tokie: redakcija, administracija, skelbimų agentai, rinkėjai ir "laužytojai", spaudintojai, direkcija ir Bendrovės valdyba. Nepriklausomų čia, be išvardytų skyrių, yra: korektorius, bendradarbiai, pardavėjai, platintojai pristatytojai, sargai, ekspeditoriai, išvežiotojas, kolektorius.

Visi skyriai ir nepriklausomi darbininkai yra svarbūs su pilnomis įdomybių savybėmis; visi turi savas istorijas ir vertėtų jas aprašyti ir paskelbti, bet tai netilptų į šio straipsnio rėmus. Šiuo straipsniu skelbiu tiktai direkcijos, valdybos ir artimai su jomis susijusių asmenų istoriją, kuri, mano supratimu, yra įdomi "Naujienų" gyvenimo kelyje.

"Naujienų" gyvenimo kelias prasideda su pirmuoju jų numeriu ir tęsiasi iki šių dienų. Tarpais tasai kelias buvo geras ir lengvas eiti, bet dar ilgesniais tarpais — labai prastas ir vargingas. Teko joms praeiti ir tokių tarpų, kur kelias išnykdavo — atsidurdavo prie neperbendamos brastos. Tokiais atvejais tūli direktoriai įrodinėdavo, kad už tosios brastos kelio nebėra ir bandymas bristi būtų beprasmis, žygis. Nedaugelis artimųjų joms asmenų tedrįsdavo nusiauti batus ir bristi su "Naujienomis" ant savo pečių. Jie brisdavo vien tik savam protui paklusdami, kad ten, už to nepermatomo tolio, turi būti sausas kelias.

Ir perbrisdavo. Ir vėl prasidėdavo lengvesnė kelionė.

Pirmosios bėdos

Pirmieji sunkumai prasidėjo vos už poros mėnesių po įsisteigimo.

Jaunutė Bendrovė, nupirkusi spaustuvę ir "gerą vardą" iš Jono Ilgaudo, greit patyrė, jog tokio daikto, kurį būtų galima pavadinti "geru vardu", šioje spaustuvėje visai nebūta. Vadinasi, $700 užmokėta už nieką. Dar skaudesnis patyrimas buvo, kai pasirodė, jog kaikurios mašinos ir raidės jau "susidėvėjo" ir reikia pirkti naujas.

Šie nelemti ir nenumatyti "susidėvėjimai" privedė "Naujienas", kaip kai kurie direktoriai tvirtino, prie neperbrendamos brastos. Jaunutė bendrovė, sumokėjusi už spaustuvę beveik visą savo kapitalą, daugybę daiktų turėjo pirkti iš naujo.

Šis smūgių nepatyrusiems direktoriams buvo labai skaudus. Kai kurie jo net neperkentė: pasiėmė kepures, užkeikė, išėjo ir daugiau negrįžo.

Jonas Ilgaudas, perėjęs į "Naujienų" bendrovę administratoriaus pareigoms, greitai ir pats pateko į bėdas. Jo kreditoriai puolė reikalauti pinigų, o jis — slapstytis. Reikalų, prašančių greito sprendimo, buvo daug, o tvarkytojas slapstosi! Ši padėtis dar labiau prislėgė pirmuosius direktorius ir apsunkino laikraščio kelią. Direktoriai triukšmavo, barėsi ant valdybos ir klausė: kas dabar bedrįs imti atsakomybę ir gelbėti "Naujienas"?

— Aš! — tvirtu balsu atsakė bendrovės prezidentas Kazys Gugis, neseniai pradėjęs advokatūrą. — Dirbsiu be algos, bet "Naujienos" turi eiti ir eis!

Ir jos ėjo.

Jos ne tik ėjo, bet pradėjo ruoštis pasikeisti į dienraštį.

Tokiose aplinkybėse savaitraštis, skendėjęs bėdose jau nuo antrojo savo gyvenimo mėnesio, pasidarė pirmu lietuvių dienraščiu Amerikoje! Diena vėliau atsirado ir kitas lietuvių dienraštis, bet anas jau ne pirmas.

Dienraštis "Naujienos" ėjo reguliariai. Jo pasirodymas pakėlė nuotaiką skaitytojuose, bendrovės dalininkuose, o labiausiai — direktoriuose. Pasitraukusieji direktoriai gailėjosi savo skubaus išgąsčio ir laukė sekamo dalininkų susirinkimo, kad vėl galėtų atgauti numestąją teisę dalyvauti direktorių posėdžiuose.

Kazys Gugis vis dirbo be algos, ir "Naujienos" ėjo per keliolika mėnesių be jokių sukrėtimų.

Tačiau žmogus be pinigų, be turto, kuris pinigus neša, negali ilgai be algos dirbti. Negalėjo ir Kazys Gugis, kuris dar neseniai buvo baigęs teisių mokslą. O tą mokslą jis baigė besiversdamas savo santaupomis, savo nepaprastos energijos, ištvermės ir mažų artimiausių draugų paskolų dėka, todėl dalį laiko jis turėjo skirti savo profesijai, kitą dalį — "Naujienoms".

Bet "Naujienoms" reikėjo sumanaus asmens, kuris ten būtų kiekvieną valandą, ir tvarkytų reikalus, kada jie ateina. Tokiu asmeniu Gugis pasirinko Bronių Varašių, kuris vėliau užėmė administratoriaus vietą, ir kuris daug energijos į savo darbą įdėjo, daug bėdų nugalėjo.

Kazys P. Gugis,
NAUJIENŲ organizatorius ir buvęs menadžerius. Advokatas Gugis yra ilgametis Naujienų direktorius

Bronius Varašius pradėjo dirbti "Naujienų" raštinėje, kada jis tebebuvo savaitraštis. Tai buvo dar jaunas laibutis vyras, bet visuomet ir visiems mandagus ir nuoširdus tarnautojas. Jo tiesioginės pareigos buvo knygvedystė, bet ir kiti raštinės darbai be jo neapsiėjo. Jis nesikišdavo į politiką, niekam nepataikaudavo ir neremdavo šališkai nusiteikusių direktorių. Tur būt, dėl tų ypatybių jis neturėjo priešų.

"Sociologo" Petraičio intrigos

Bent vienus metus po to, kai "Naujienos" pradėjo eiti dienraščiu, direkcijoje vyravo gera nuotaika ir pasitenkinimas. Žinoma, administracijai dėl permažo kapitalo būdavo sunku verstis, sunku išnaudoti visas progas apyvartai pakelti, tačiau ji direkcijai nesiskųsdavo. Pasiskundimai būtų mažai tepadėję. Direktoriai buvo be tokio patyrimo, kuris įmonės žmonėms yra būtinas dalykas. Nors ir nepatyrę, jie vistiek direktoriai, atsakomingi dalininkams patikėtiniai. Per metus laiko Gugiui gerai sekdavosi su jais susikalbėti , o gabesniuosius — pralavinti.

Po metų laiko Adolfas Petraitis, pabėgęs iš direkcijos laike Ilgaudo susmukimo, vėl į ją sugrįžo. Jis kiekviena proga ir su aiškiu pasididžiavimu puošdavosi "sociologu" ir "geriausiu socialistu." Direkcijoje jis tuojau pradėjo telkti apie save kitus direktorius ir priekabiauti prie Gugio. Pradėjo nežymiai, su menkučiais priekaištais, o juo tolyn — vis garsiau ir aršiau. Priekabių suradime jis buvo tikras meistras.

Direkcijos posėdžiuose įsigalėjo nesutikimai. Ne bendrovės reikalai būdavo diskutuojami, bet priekabės. Ir pati direkcija pradėjo silpnėti. Ramaus būdo asmenys nebelankė posėdžių. Tokiais atvejais Petraitis turėdavo daugumą ir triumfuodavo lyg karalius beteisio kongreso posėdyje.

"Naujienų" gyvenimo kelias ir vėl pablogėjo. Po metų nesantaikos visiems direktoriams paaiškėjo, jog toliau taip eiti būtų pavojinga, todėl Gugis pasitraukia iš administracijos ir prezidentūros. Administraciją direktoriai pavedė Petraičiui, o prazidentu išrinko P. Galskį. A. Lalis, nepakęsdamas Petraičio, pasitraukė iš sekretoriaus vietos, kuri atiteko P. Čereškai.

Tačiau Petraitis greit patyrė, kad priekabiauti daug lengviau nei įmonės reikalus tvarkyti. Jo nesugebėjimas kalbėti "biziniška kalba" ir kiti nesugebėjimai greit privedė prie to, kad "Naujienos" prarado pasitikėjimą ir kreditą bendrovėse, iš kurių pirkdavo reikmenis. Pasikamavęs apie tris mėnesius — pasitraukė.

Pasiruošimas karui. — Viliojimas. — Žiaurus Kongreso įstatymas. — "Patriotiški" skundai.

Petraičiui pasitraukus, nurimo ir jo šalininkai direkcijoje. Visi jautė nusivylimą. Kai Bronius Varašius buvo pasiūlytas administratoriaus pareigoms, tai neatsirado nė vieno priešingo balso. Varašiui teko sunkiai padirbėti, kol atsteigė pasitikėjimą ir atliko užvilktus vedėjo darbus. Po to direkcija pajuto didesnį saugumą.

Tačiau netrukus po to prasidėjo JAV pasiruošimas karui. Spaudoje ėjo smarki agitacija už pasiruošimą, tik ateivių spauda griežtai priešinosi. Nuo jų neatsiliko nė "Naujienos". Dažnai tasai pasiruošimo sąjūdis amerikiečių spaudos ir ultra patriotų įtakoje, įgaudavo pavojingo įkarščio ateiviams ir jų spaudai. Nesaugu buvo ir "Naujienoms". Direkcijai teko ne kartą diskutuoti klausimą: kas reiktų daryti, jeigu koks svetimas slogutis prislėgtų dienraštį. Kaip vėliau paaiškėjo, tasai direkcijos susirūpinimas buvo ne be pagrindo. Pavojus iš tiesų kabojo ore.

Pirmas svetimųjų puolimas prasidėjo viliojimu B. Varašiaus. Jam su reikalais nuėjus į Central Manufacturing District Bank, kuriame "Naujienos" laikė sąskaitą, vienas jo vedėjų prikalbinėjo Varašių mesti "N." ir eiti pas juos. Mat bankui tuo laiku reikėjo lietuvio tarnautojo, o Adolfo Petraičio, ten dirbusio pirm atėjimo į "N.", jie nebenorėjo. Tasai viliojimas pasikartojo dar porą kartų ir, pagaliau, jį pašaukė vyriausias banko vedėjas ponas Webb ir pareiškė, kad jis turįs žinių, jog "N." greit būsiančios uždarytos, tai Varašiui nesą jokio išskaičiavimo ilgiau būti. Tačiau Varašius nepasidavė, pareikšdamas, kad jis bus su "Naujienomis" iki galo.

Matyt, lemtis kitaip buvo nulėmusi: minėtas bankas užsidarė, o "Naujienos" nugalėjo puolimus ir sunkumus.

Po kelių dienų po Varašiaus pasikalbėjimo su ponu Webb, atėjo į "N." federalinės valdžios agentas ir griežtu tonu pareikalavo parodyti atskaitomybės knygas. Varašius truputį nusigando. Nežinodamas kokiu tikslu čia toji krata, nei ko ieškoma, sudėjo agentui visas knygas, kiek tik turėjo. Tik revizijai įpusėjus, Varašius suprato, jog agentas nori surasti, iš kur ateina pinigai. Prie kiekvieno skaičiaus buvo pavardė.

Bronius Varašius,
ilgus metus dirbęs NAUJIENŲ knygvedžio darbą ir daug prisidėjęs prie dienraščio gerbūvio

Tūlas pavardes ir pinigų skaičius agentas užsirašė. Bet tie skaičiai buvo vis maži neįtartini, kol pagaliau rado: "K. Jamontas $500.", kitoje vietoje: "K. Jamontas $300." Agentas užsirašė ir griežtai paklausė: "Kas jis toks?" Dar nespėjus paaiškinti, įeina pats Jamontas, jį ir pristato agentui.

"Sit down!" paliepia agentas.

"Easy, mister... Me busy man. Got no time," atsako Jamontas.

"Kur tu gavai tuos pinigus, kurie čia įrašyti?"

"O kas tamsta toks?" — Jamontas pastato savo klausimą, o agentas parodo žvaigždę.

"That's o'right, mister... show me that big paper."

"What paper?"

"Warrant paper."

"No got", lyg pasityčiodamas atsako agentas.

"Me no got time", ir tą pasakęs, Jamontas nueina.

Agentas dar kiek pavartęs knygas, kai kuriuos skaičius užsirašęs, išėjo. Tik po kelių mėnesių iš dalies paaiškėjo, ko jis ieškojo. Kažkas buvo įskundęs "N.", kad jos gaunančios pinigų iš Vokietijos kaizerio valdžios! Ar tai tuo įskundimu rėmėsi ponas Webb, šnekėdamas Varašiui apie "greitą N. užsidarymą", nepasisekė patirti.

Vieną popietę užeina į "N." raštinę Mr. Baim, kuris buvo senatorius Illinois seimelyje ir, pasivedęs į šalį Varašių, informuoja, kad po kelių valandų bus "laisvės bonų" komiteto ruošiamas paradas apylinkės gatvėmis. Labai svarbu, kad visi biznieriai iškabintų prie savo įstaigų Amerikos vėliavą. "Ypatingai svarbu, kad jūs tai padarytumėt, nes prieš jus yra visokių skundų. Aš bijau, kad neįvyktų koks pasikėsinimas. Jūsų vieta gali būt išdaužyta."

Taip įspėjo Varašių senatorius.

Laiko iki parado buvo nedaug. Varašius nubėgo į Klein Bros. didžiąją krautuvę, bet ten vėliavos buvo išparduotos. Negalėjo gauti ir kitose apylinkės parduotuvėse. Pagaliau parėjo Jamontas. Varašius puolė prie jo, maldaudamas gauti vėliavą kur nors, kaip nors. Jamontas pakluso. Už pusvalandžio prieš paradą vėliava, kad ir nedidelė, dviem didelėm vinimis buvo prikalta virš "N." raštinės durų. Varašius ir Jamontas stovėdami po vėliava mojavo baltomis nosinaitėmis praeinančiam paradui. Pirmas parade važiavo senatorius Baim. Jis pažvelgė į "N." namą, linktelėjo stovintiems galva, šyptelėjo ir nuvažiavo.

1917 m. vasarą JAV Kongresas, tur būt, bijodamas neanglišką kalba leidžiamų laikraščių įtakos, išleido įstatymą, liepiantį priduoti paštui vertimus visų žinių ir straipsnių, kuriuose nors vienu sakiniu paliesta politika. Tasai įstatymas tiek pablogino "Naujienų" gyvenimo kelią, kad tarpais rodėsi, jog tuoj, tuoj jos paliaus ėjusios.

Negana, kad įstatymo reikalavimai buvo žiaurūs; negana, kad jis užkorė dienraščiui vos pakeliamą naštą; blogiau to — jis davė "Naujienų" priešams tokį įrankį, su kuriuo jie tikėjosi jas paskersti.

Tuo metu tarp lietuvių gyveno ir veikė 200% "patriotai". 100% "patriotizmo" būdavo lietuviško pobūdžio, kitas 100 — amerikoniško. Jų buvo keletas — abiejų lyčių. Tie dvilypiai "patriotai" taip ir sekdavo "Naujienas", ieškodami ar neras sakinio su politiška mintimi, be vertimo paštui. Suradę tokį sakinį, išversdavo, dažnai net melagingai, ir skųsdavo. Nėra patirta, ar jie tai darydavo už pinigus, ar iš "pasišventimo."

Šiaip ar taip, tie skundai buvo daug pranašesni nei Judos Jahudos iskariečio vienkartinis mokytojo išdavimas.

Antanas Zymontas

Tasai žiaurus įstatymas kėlė didelių rūpesčių direkcijai, reikalavo daug lėšų, trukdė dienraščio pristatymą skaitytojams, žiauriai kamavo visus redakcijos darbininkus, o ypatingai daug rūpesčio ir kantrybės pareikalavo iš vyriausiojo redaktoriaus P. Grigaičio.

Pagaliau 1920 m. jis nuėjo į istoriją. Už jį balsavusiems atstovams ir senatoriams turėtų būt koktu jisai prisiminti.

Bolševikinis sąjūdis ir atžagareivių puolimai

Tuo pačiu metu, kada dvilypiai "patriotai" skundė "Naujienas" valdžiai, kada jas slėgė ateivių spaudai gūbyti įstatymas, bolševikiški komunistai puolė jas iš kitos pusės. Atžagareiviams jos buvo perdaug radikalios, komunistams—perdaug konservatyvios. Pirmieji norėjo jas sunaikinti, antrieji — užkariauti ir per jų skiltis skelbti leninizmą.

Komunistai, pasinaudodami "N." bendrovės ypatingu nuostatu, kad vienas dalininkas, vienas balsas — buvo įsiskevrbę į direkciją su penkiais savo pasekėjais. Penki prieš dešimt nesudarė galimybių diktuoti, tik galėjo trukdyti ir suirutę kelti. Jie ir keldavo suirutę iš visų "sylų" savo, kol pasiskundus dalininkams, jie nebepateko į direkciją.

Vienu tarpu jie buvo sugalvoję gana praktišką sumanymą "N." užkariauti. Reikėjo surasti 3—4 dešimtis asmenų, kurie pirktų po vieną N. B. šėrą. Tokiu būdu jie būtų sudarę daugumą dalininkų susirinkime ir išrinkę į direkciją savuosius. Tačiau nesurasta tiek "idealistų", kurie "idėjos" labui būtų sutikę aukoti dešimkę. Taip jie ir buvo pailkti "už durų".

Be komunistų ir dvilypių "patriotų" buvo ir kitokių priešų, kurie taip pat energingai puolė "Naujienas". Energingiausi iš visų buvo du kunigai: kun. Maliauskas ir vysk. Bučys. Abu labai gražiai pasižymėdavo. Nedaug tebuvo pamokslų bažnyčiose, kad nebūtų buvusios niekinamos "Naujienos": parapiečiai, buvo bauginami parapiečiai buvo bauginami tymą. Vienok lemtis lėmė savo. Ekaityti mokantieji, pasiklausę tų pamokslų, ieškodavo "N." persitikrinti, ar iš tiesų jos tokios "velnioniškos", kaip tų dvasininkų buvo skelbiama. Sykį paskaitę, pirkdavo ir dažniau ir, laikui bėgant, įsijungdavo į nuolatinių skaitytojų masę.

Puldavo jas ir kiti atžagareiviai, karjeristai. Nemėgdavo jų ir lietuviai bankininkai bei tautiškumu besidabiną biznieriai. Bet ir jiems lemtis lėmė kitaip: bankrotavo lietuviai bankininkai, "tautiški" biznieriai neteko pirmaujamos įtakos, užsidarė kiti lietuvių dienraščiai, o "Naujienos" ėjo kaip ėjusios.

(Nukelta į 3-čią pusl.)

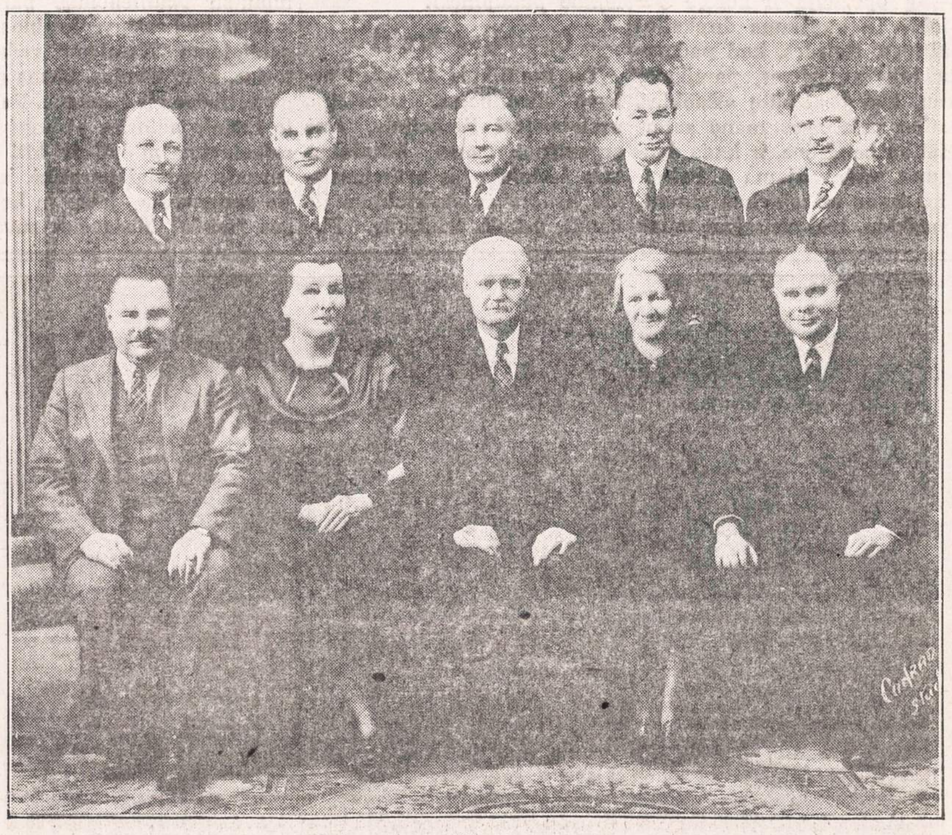

Naujienų Bendrovės direktoriai 1939 metais (iš kairės į dešinę stovi): A. Rudinskas, P. Miller, A. Žymontas, J. Šmotelis, K. Gugis; (iš kairės į dešinę sėdi): K. Augustas (ižd.), Nora Gugis (sekretorė), P. Grigaitis (prezidentas), M. Jurgelionienė (manadžerius) ir T. Rypkevičius (viceprez.)

Garsinkitės "N-nose'

AR ATSIMENAT?

Steigiamojo Lietuvos Seimo narės. Vidury p. Gabrielė Petkevičaitė - "Bitė", kuri atidarė pirmą sesiją. Ji buvo "N." Moterų bendradarbė.

Nuo "Bitės" G. Petkevičaitės —

Marijai Jurgelionienei:

Malonioji!

Gaila man Tamstos, kad esi per daug jautri. Su akimis man gerėliau; šiaip jau sveikata nekokia. Bet ko ir norėti?.. Kovo mėnesį baigiu 78 metus. Juk tai ne juokai!.. A. a. mano tėvelis buvo nepaprastai sveikas, ir tai išgyveno tik 81 metus... Gi mane Tamsta turbūt atsimeni?! Motinėlė mus vaikus paliko sveikutėlius. Mirė užsikrėtusi šiltine. Aš turėjau tada 8 metus, buvau iš visų vaikų vyriausia. Tėvelis gydytojas, ligoninės vedėjas, dienomis ir naktimis tiesiog ligonių apgultas. Anais laikais ir daktarų buvo mažai...

Po motinos mirties suiro mūsų našlaičių gyvenimas. Tada pradėjo man nugarkaulis krypti. Tėvas ėmėsi gydyti, aš raudoti, kad paliksiu bemokslė...

Tėvas aprūpino mane tikrai tėviškai... Mokslus išėjau jau smarkiai pakrypusi... bet tas man energijos neatėmė. Broliai, kurie mokėsi, išėjo aukštus mokslus ir jauni mirė, sesutė mirė dar būdama žemesnėse klasėse, kiek menu: 14-os metų būdama. Dar vienas broliukas, su širdies liga mirė, rodosi, 16-kos metų. Vienu žodžiu, visi paskubo į kitą pasaulį. Todėl Tamsta nesistebėk, jei mane senę priglaus giltinė. Toks jau kiekvieno žmogaus likimas....

Tamsta daug sunkiau dirbi, nekaip aš šiais laikais, ypač dabar, tusodama savo akis... ir mūsų valdžios aprūpinama.

Pasveikinki nuo manęs Jubiliatą p. Grigaitį ir priimk pati kuoširdingiausius linkėjimus.

G. Petkevičaitė,
Panevėžys, Lietuva.
(Naujienos, 1939 m. kovo 11 d.)

Pirmieji 20 metų

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

voliucija.' Šį kartą ji kilo prieš administraciją, ir ne dėl to, kad administracija būtų padariusi ką blogo bendrovei, bet dėl to, kad jai sekėsi perdaug gerai. Atsirado pavydas, kad administratorius gaus perdidelį atlyginimą už savo darbą, nes direktoriai buvo sutikę jam mokėti ne tik algą, bet ir komisą, jeigu jisai padidins bendrovės apyvartą virš tam tikros sumos.

Buvo, be to, pas kai kuriuos asmenis ir privatinių interesų kuriuos manadžeris užgavo. Vienas direktorius, A. Petraitis, turėjo nuosavą "real estate" agentūrą ir siųsdavo Lietuvon pinigus, todėl jam baisiai nepatiko, kad Jurgelionio iniciatyva buvo įvestas pinigų siuntimo skyrius "Naujienų" ofise. Dar labiaus tas direktorius ėmė pykti, kuomet "Naujienų" administratorius pradėjo kasdien skelbti dienraštyje "auksinų" (ost-markių) kursą ir pagal tą kursą imti pinigus pasiuntimui. Minėtas direktorius savo privatinėje įstaigoje paskaitydavo už "auksinus" dvigubai arba trigubai brangiau, negu jie buvo verti, ir pradėjo netekti klijentų.

Kitas direktorius, Kazimieras Jamontas, turėjo savo priežastį būti nepatenkintam administracija. Jisai gamindavo "Naujienų" sklepe kalendorius ir padarydavo jais gerą pelną, kadangi spaustuvė atlikdavo su nuostoliu s a u kalendorių spausdinimą. Administracija, pamačiusi, kad privatus asmuo naudojasi, darydamas nuostolį bendrovei, pakėlė mokestį už kalendorių spausdinimą, ir Jamontas pavirto nepermaldaujamu manadžerio priešu.

Audra

Nesiimu čionai atpasakoti visą istoriją tos atkaklios kovos, į kurią žingsnis po žingsnio ne tik buvo įtraukti bendrovės direktoriai, redakcija, spaustuvės darbininkai, šėrininkai ir skaitytojai, bet kuri įvėlė 'Naujienas' į ilgas tąsynes teismuose, kurios kaštavo joms apie $20,000 grynais pinigais, neskaitant begales kitokių nuostolių ir rezultate davė galimumo laikinai išsipūsti "komunizmo" burbului Chicagoje. Pažymėsiu tiktai dar kelias aplinkybes, kurios prisidėjo prie šitos audros sukūrimo.

Buvo tam tikrų ydų bendrovės organizacijoje. Bendrovė gavo Illinois Valstijos čarterį, kaipo biznio korporacija, kurios pagrindinis kapitalas susideda iš šėrų (akcijų). Sulig įstatymu kiekvienas tokios korporacijos šėras duoda vieną balsą jo savininkui. Bet socialistams, kurie steigė "Naujienas," tokia tvarka atrodė "nedarbininkiška," todėl jie į bendrovės įstatus įdėjo patvarkymą, kad jos dalininkai balsuoja "nuo galvų," o ne nuo šėrų.

Kol bendrovėje viešpatavo draugiškumas, šita tvarka niekam nekenkė, bet kai iškilo ergeliai tarpe manadžemento ir dalies direktorių, tai tas bandymas "draugiškai" apeiti valstijos įstatymus suvaidino pragaištingą rolę. Į vieno administracijos priešo rankas, mat, pateko dauguma tų šėrų, kurie, kaip aukščiaus minėjome, buvo parduoti per licitaciją už Ilgaudo skolas. Tas pluoštas šėrų vėliaus buvo atpirktas nuo pašalinio asmens, ir Jamontui, kaipo agentui, buvo pavesta jie parduoti. Bet jisai, dalį šėrų pardavęs įvairiems žmonėms, apie 100 jų pasilaikė sau.

Matyt, jį buvo pamokinęs koks advokatas arba advokato agentas, ieškąs "kostumerių" savo darbdaviui, nes viename direkcijos susirinkime Jamontas staiga pareiškė, kad jisai šėrininkų mitinge reikalausiąs rinkti direktorius "sulig Illinois valstijos įstatymais," o ne sulig bendrovės konstitucija. Netrukus po to paaiškėjo, kad dalis direktorių yra susimetusi į grupę, kuri laiko slaptus pasikalbėjimus ir daro planus pasigrobti kontrolę bendrovėje į savo rankas. Į savo pusę jie buvo patraukę jau ir dali darbininkų įvairiose "Naujienų" įstaigos departamentuose.

Aš tuomet neturėjau sprendžiamojo balso direkcijoj. Nuo pat pradžios bendrovėje buvo įvesta, kad redaktorius (ir kiti asmens, kurie dirba už algą) negali būti direktoriais. Nežinia, kas tą originališką mintį buvo sugalvojęs, bet bendrovė laikėsi jos tvirtai, nors tai vedė prie įvairių nepatogumų ir kartais net prie absurdų. Sakysime, agentas, kuris vos galėdavo pasirašyti savo vardą, sėdėjo tarpe direktorių ir sprendė dienraščio biznio reikalus, — nes jisai gaudavo atlyginimą komisu; o redaktorius — dėl to, kad jam buvo mokama alga, būti direktoriu neturėjo teisės. Jeigu aš nebūčiau pirmose "Naujienų" gyvavimo dienose iškovojęs sau privilegiją dalyvauti direkcijos susirinkimuose su patariamuoju balsu, tai nevisuomet gal būčiau buvęs įleidžiamas ir į bendrovės "gaspadorių" posėdžius.

Tokiose sąlygose man buvo sunku paveikti besivaidijančius direktorius. Kalbėdavausi su vienais ir kitais, ragindamas juos baigti bereikalingas rietenas; bet veltui. Galų gale, palikti pasyviu žiūrovu pasidarė nebegalima. Teko stoti į vieną arba kitą pusę ir kovos keliu bandyti išspręsti ginčą, kurio nebuvo galima likviduoti geruoju. Pasirinkimas buvo nulemtas, kuomet patyriau iš tikrų šaltinių, kad Petraičio-Jamontė frakcija gerinasi prie komunistų ir planuoja su jų pagelba paimti viršų metiniame šėrininkų susirinkime, balsuojant "sulig Illinois valstijos įstatymais."

Man pareiškus, kad aš remsiu tuos, kurie moką vesti "Naujienų" biznį, o ne tuos, kurie bandė jam pakenkti ir dar šaukiasi į talką bolševikus, įvyko direkcijoje atviras skilimas. Opozicija, kuri jau seniai turėjo pasisamdžiusi advokatus, nubėgo į teismą. Prasidėjo bylos, kurios tęsėsi 7 metus — iki pavasario 1928 metų!

Pirmieji tos žiaurios kovos metai buvo ypatingai sunkūs. Darbininkų streikai spaustuvėje, riksmas šėrininkų susirinkimuose, triukšmai "Naujienų" piknikuose... Reikėjo plieninių nervų visa tai pakelti. Jeigu vistiek "Naujienos" tą kovą išlaikė, tai galima numanyti, kiek jos jau tuomet buvo stiprios.

Sutartinas darbas

Turiu baigti savo atsiminimus, visai nepalietęs to visuomeninio darbo, kurį "Naujienos" atliko per 20 metų savo amžiaus. Galiu čia tiktai pabrėžti tai, kad tuo, ką "Naujienos" davė žmonėms, jos įgijo žmonių paramą ir pasitikėjimą. Visuomenės pripažinimą jos ne nupirko, bet užsidirbo.

Dirbti "Naujienose," ypač atsakomingiems jų darbininkams, niekuomet nebuvo lengva. Bet darbas buvo našus, kuomet jisai buvo dirbamas sutartinai.

Per septynerius vidujinių kovų metus buvo bergždžiai išeikvota baisybė energijos ir pinigo ir daug gerų draugų "Naujienos" neteko per tą laiką. Bet laimė, kad dar didesnis skaičius draugų pasiliko joms ištikimi. Su jų parama "Naujienoms" pasisekė ne tik atsiginti, bet ir užkariauti naujas plačias sritis visuomenės dirvoje. Todėl jos žengė ir tebežengia priekyn!

"Nauj.," 1934 m. vasario 24 d.

(Tęsinys iš 2-ro pusl.)

Pirmasis Jamonto pasišiaušimas

Įsikūrus "Naujienoms", K. Jamontas buvo geras jų agentas: drąsus, atkaklus ir netingus prie darbo. Jis savo jaunystėje dirbo Rygos fabrikuose, santykiavo su žymiais to laiko darbininkų vadais, buvo slaptose darbo kuopose. Tokiu būdu jis buvo įgavęs praktiško patyrimo. Visa bėda su juo buvo ta, kad bendrasis jo išsilavinimas buvo menkas. Jis su vargu tegalėjo pasirašyti savo pavardę ir adresą.

"Naujienoms" iš pradžių jisai buvo naudingas žmogus. Viena, kad jis turėjo daugiau dolerių už kitus direktorius ir, skubiam reikalui iškilus, paskolindavo šimtinę. Kita, kad jis savo atkaklumu gaudavo skelbimų ir iškolektuodavo užvilktas sąskaitas. Biznieriams būdavo nelengva tuščiomis jo atsikratyti. Čia jį išvarė, čia jis vėl grįžta su nauju pasiūlymu.

Direktoriai, įvertindami ir padrąsindami jį, paskyrė Bendrovės iždininku. Tūlą laiką tąsias pareigas jisai atlikdavo gerai, bet ilgainiui pasidavė pagundai diktuoti ir šiauštis. Jis mat buvo nupirkęs pigia kaina 90 šėrų, ir tuo laiku buvo stambiausias dalininkas Bendrovėje.

Pirmiausia jis pradėjo nekooperuoti su Varašium. Kai Varašius išrašydavo čekius sąskaitoms apmokėti, tai Jamontas vienus pasirašo, kitus — ne. Suprantama, toksai J. elgesys vedėjui buvo baisiai nemalonus. Pasižada kreditoriams pasiųsti čekį tam tikrą dieną, o čia tie čekiai guli pas Jamontą!

Varašiui nebuvo kitos išeities kaip rezignuoti. Direkcija, užuot sudraudusi Jamontą, priėmė Varašiaus rezignaciją, ir šis nutarimas vėliau labai brangiai kainavo. Jamontas pasijuto galingesnis nei pirmiau jisai jausdavosi.

Jamontui pasiūlius, administratorium buvo paskirtas spaustuvininkas p. Montvila. Tai buvo jam paklusnus asmuo. Jis keletą mėnesių padirbėjęs, metė darbą ir išėjo nė sudiev nepasakęs.

Petraičio, Jamonto ir komunistų susiblokavimas

Tuo metu į direkciją vėl pateko Petraitis. Be Petraičio, buvo išrinktas Kleofas Jurgelionis, kuriam direkcija pavedė administratoriaus pareigas. Tos pareigos ir naują vardą įgijo. Jurgelionis pasivadino: "vedėjas".

Naujasis vedėjas parodė vertingų administratyvių gabumų. Buvo pakeltos visiems darbininkams algos, įvesta geresnė tvarka ir apyvarta pradėjo sparčiai kilti. Direkcija buvo patenkinta, ir jos posėdžius lydėjo geriausia nuotaika.

Taip begyvenant, atsidarė keliai su Lietuva, prasidėjo pinigų siuntimas ir "N." užmezgė tiesioginius ryšius su besikuriančiais Lietuvos bankais. Šį patarnavimą jos sutvarkė geriau nei kas kitas. Skaitytojų pasitikėjimas "N." buvo geras, ir jie kitų kelių neieškojo.

Tuo pat metu ir Petraitis ėmėsi pinigų siuntimo. Tačiau jo pasiuntimo kaina buvo daug aukštesnė, tai jam "N." darėsi nemalonus kompetitorius. O kai jos ėmė skelbti markių kursą ir pagal jį pinigus siųsti, tai Petraitis nebesulaikė pykčio ir pradėjo puolimus prieš Jurgelionį.

Ir Jamontas pasijuto "skriaudžiamas". Pirmiausia jis neteko iždininko vietos, kuri atiteko A. Žymontui. Tačiau nemaloniausias jam dalykas atsitiko, kai jo asmeninio biznio išsiplėtimas "N." patalpose buvo susiaurintas. Jamonto ir Petraičio nepasitenkinimas ilgainiui išsivystė į atvirą ir griežtą kovą, kuri vos neperkirto "N." gyvenimo kelio. Tada ir komunistams atsirado proga keršyti naujieniečiams už nepasidavimą, ir jie vis labiau ėmė kurstyti ir remti "sukilėlius". Nežiūrint pažvalgų skirtumo, tarp jų įvyko aiškus susiblokavimas. Petraitis 1921 metų gale išvyko į Lietuvą, o vargšas Jamontas taip ir mirė nebeištrūkęs ir jų "globos".

Bylinėjimosi laikotarpis

1921 m. pradžioje K. Jamontas užvedė prieš bendrovę bylą teisme, reikalaudamas uždrausti padidintojo kapitalo šėrus. Mat jau tada ir keli kiti direktoriai savo santaupomis buvo nupirkę šėrų po daugiau nei jis turėjo. Jis su savo 93 šėrais pasijuto ne stambiausias ir, balsuojant nuo šėrų, būtų tik savąją vietą direkcijoje atlaikęs. Vadinasi, buvo pavėlavęs taikiu būdu paimti Bendrovę savo kontrolėn.

Ši byla skundėjui nepasisekė. Teismas, užuot sutikęs uždrausti, liepė pradėti nuodugnų tyrinėjimą, kuris tęsėsi šešetą metų ir nepasibaigė iki Jamonto mirties. Čia nepasisekus, jis pradėjo kitą, po tos — dar kitą ir dar, kol tų bylų susidarė bent šešetas, bet jos visos, išėmus "mandamus", nuėjo į tą patį teismo krepšį. Mandamus buvo bandomoji byla ir jos užvedimas ne skundėjui išėjo į naudą, bet "Naujienoms": jos visiems laikams buvo apsaugotos nuo nepageidaujamų dalininkų.

Jamontas ne vien tik savąsias bylas krovė į teismo krepšį, bet ir visu atkaklumu stengėsi rasti daugiau norinčių bylinėtis. Kam medžio šaka užkrito ant automobilio "N." piknike, — buvo byla; kas eidamas pro "N." namą paslydo — buvo byla; kieno vardas nepalankiai paminėtas žinioje — buvo byla; kas pasijuto buvęs toje aplinkumoje, apie kurią nepalankiai ar pajuokiančiai parašyta žinia — buvo byla.

Per šešetą metų buvo pradėta bent 15 bylų, dauguma per tą patį advokatą, kuris tarnavo Jamontui.

Paskutinė byla buvo Jamontui mirus. Tai A. Vanagaičio. Šioje byloje yra vienas būdingas dalykas, kurį "N." direktoriai prisimins iki mirties. Kai Vanagaitis laimėjo pirmajame teisme, o "N." gynėjas gavo sutikimą apeliuoti, tai Vanagaitis, nieko nelaukdamas, pasiskubino atsiųsti antstolį, kad užkabintų spyną, ir "Naujienos" daugiau neišeitų! Užsistojus įtakingam asmeniui, spynos neužkabino, — tik du policininkai saugojo dirbančius per visą naktį. Pagaliau "N." laimėjo ir šią bylą. Ir ne tik bylą laimėjo, bet dar buvo padrąsintos įspėti visuomenę, kai jovališki ir nešvankūs dalykai perstatomi scenoje.

Geresnio kelio pradžia

Po šios bylos liovėsi puolimai prieš "Naujienas". Pirmą kartą nuo pat pradžios direkcija pajuto saugumą savo dienraščiui ir ramybę sau. Ji dabar gali dirbti savo darbą be jokių trukdymų iš šalies, ir visą savo energiją dėti bendrovės ir dienraščio stiprinimui. "Naujienų" gyvenimo kelias tapo nepalyginamai lengvesnis.

Tačiau, kad ir geru keliu beeinant vis tiek iškyla nauji rūpesčiai ir naujos viltys. Dabar naujieniečiai rūpinasi: kas juos pavaduos? Kas imsis tęsti tą darbą, kai jie sunegalės?

Su tokiomis mintimis ir tokiais rūpesčiais teks laukti naujų jėgų ir kitų minėjimų.

Sveikinu NAUJIENAS, mininčias 40 metų Jubiliejų, ir linkiu joms pasekmingai tęsti darbą dar ilgus metus

JUSTIN MACKIEWICH, President and Manager

Standard Federal Savings
AND LOAN ASSOCIATION of CHICAGO

4192 ARCHER AVENUE Telefonas: VIRGINIA 7-1141

Lietuvių Moterų "Apšvietos" Draugija sulaukė 47 metų amžiaus

Prieš 47 metus kelios pažangesnės moterų veikėjos sumanė įkurti draugiją, kurios pagalba būtų galima dirbti apšvietos ir kultūros darbą. Nutarta, padaryta. Vieną sekmadienio popietę jos susirinko Agotos Žemaitienės name, 3265 So. Halsted St., Bridgeporte ir apsvarstė pažangios moterų organizacijos reikalingumą. Draugijos įkūrimo data yra 1907 m., kovo 3 d.

Pirmosios draugijos kūrėjos yra: Marijona Damijonaitienė (mirusi), Eleonora Sutkienė (mirusi), Marijona Pateckaitė, Marijona Olševskienė (mirusi). Katerina Katkevičienė, Marcelė Gružinskienė, Ona Gilbaitienė, Agota Žemaitienė (mirusi), Konstancija Yankauskienė, Ona Demikienė, Petronelė Mockienė.

Aptarus draugijos tikslus ir veiklą, buvo išrinkta pirmoji valdyba: pirm. — Marijona Damijonaitienė, vicepirmininkė — Katerina Katkevičienė, nutarimų raštininkė — Marijona Pateikaitė, finansų raštininkė — Eleonora Sutkienė ir iždininkė — Marijona Olševskienė.

Pirmasis apšvietiečių pasirodymas, tai buvo jų surengtas vakarėlis, kuris įvyko 1908 m., Fellowship svetainėje. Vakarėlis gerai pasisekė. Koks buvo smagumėlis klausytis neseniai iš Lietuvos suvažiavusio jaunimo, kuris deklamavo eiles, šoko ir dainavo.

Pirmoji apšvietiečių rankdarbių paroda buvo surengta taip pat Fellowship svetainėje 1910 m. Rengėjos buvo: Katerina Katkevičienė, Adelė Misčikaitienė, Sophie Kalvaičiūtė ir Felicija Vaišviliūtė. Toji pirmoji lietuvių moterų paroda Chicagoje buvo plačiai aprašyta vietos amerikonų spaudoje. Ją aplankė daug svetimtaučių. Draugija buvo paskyrusi už geriausius rankdarbius dideles premijas.

Antroji apšvietiečių paroda įvyko Chicagoje 1911 m. Joje buvo išstatyti namie gaminti valgiai, kuriuos vartoja žmonės Lietuvoje ir Amerikoje. Toji paroda buvo šv. Jurgio parapijos svetainėje, ties 32nd St. ir Lituanica Ave. Paroda praėjo dideliu pasisekimu. Jos rengėjos buvo: K. Katkevičienė, A. Misčikaitienė, M. Karpienė, M. Gružinckienė ir Sophie Kalvaičiūtė.

Tarp 1911 m. ir 1915 m. buvo įsteigta rankdarbių mokykla. Joje mokytojavo Katerina Katkevičienė. Vėlesniais metais buvo įsteigta valgių gaminimo mokykla. Jos vadovės buvo: S. Puniškienė, K. Urbienė, Dominika Kalvaičiūtė ir kitos.

1920 m. buvo įsteigta siuvimo mokykla. Draugija buvo supirkusi net siuvamąsias mašinas. Mokyklai vadovavo Marijona Karpienė.

Visos mokyklos turėjo didelį pasisekimą. Jos tilpo dažniausiai Fellowship House ir Mark White Square parko svetainėje.

Nuo 1920 m. iki 1930 m. draugija suruošė eilę vaidinimų. Per 10 metų buvo pastatyta 13 veikalų — dramų ir komedijų.

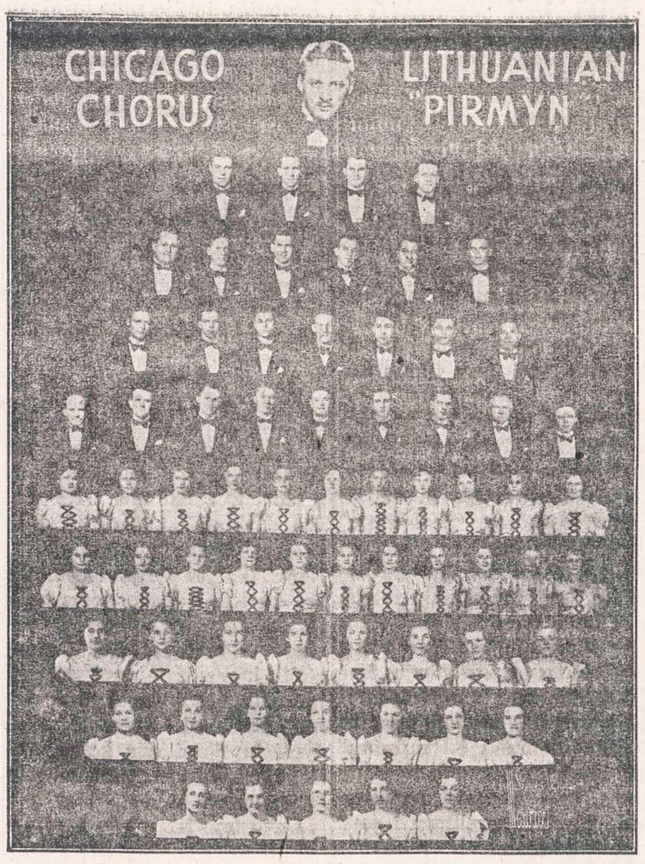

Chicagos Lietuvių "Pirmyn" Choras

Vadovavo Marija Dundulienė, kuri pati yra daug veikalų parašiusi. Dabar ji yra jau mirusi. Daugiausia vaidinimuose dalyvaudavo M. Zolpienė, S. Puniškienė, A. Misčikaitienė.

Paskutiniais laikais draugijos narės daug prisidėjo prie Dr. Šliūpo paminklo pastatymo. Jos surinko nemaža pinigų. Jos rėmė taip pat ir "Žiburėlio" draugiją, prof. M. Biržišką ir kt. Vadovaujant M. Zolpienei, kuri buvo draugijos pirmininkė per daug metų, buvo nuveikta gražių darbų.

Dabartinės draugijos veikėjos: M. Viščiulienė, kuri jau 30 metų yra draugijos finansų raštininkė, S. Puniškienė — 14 metų nutarimų raštininkė, Anastazija Valančienė — 17 metų iždininkė, M. Endziulienė — ilgametė kasos globėja. Toliau eina šios veikėjos: Ona Dovgin, J. Gulbinienė, M. Baronienė, Ona Juozaitis, P. Kulešienė, Julė Andriulienė, Stasė Sileckienė, S. Laleika.

L. M. "Apšvietos" Draugija yra daug padėjusi tremtiniams darbu ir pinigais. Buvo daug maisto paketų išsiųsta į Europą. Taip pat ir drabužių. Buvo teikiama ir kitokia pagalba. Būtų malonu savo tarpe turėti naujųjų ateivių — moterų.

Apšvietietės turi įsteigusios nedidelę pomirtinę. Mirusios narės savotiškai pagerbiamos.

Trumpais bruožais paminėjau apšvietiečių veiklą ir veikėjas.

1954 m. valdyba susideda iš šių moterų: Stella Kaulakis—pirm., Ona Piliponis — vicepirm., Anast. Valančienė — iždininkė, M. Viščiulienė ir S. Puniškienė — sekretorės, M. Endziulienė — turto globėja ir Ona Juozaitis—šeimininkė. —S. Puniškienė

LIETUVIŲ MOTERŲ DRAUGIJA APŠVIETA

sveikina NAUJIENAS, minančias 40 metų Jubiliejų, ir linki joms sulaukti auksinio Jubiliejaus, kad ilgus metus dar galėtų padėti mūsų organizacijoms vesti kultūrinį darbą.

APŠVIETOS VALDYBA:

STELLA KAULAKIS, pirmininkė
ONA PILIPONIS, vicepirmininkė
ANASTAZIJA VALANČIENĖ, iždininkė
S. PUNIŠKIENĖ, sekretorė
M. VIŠČIULIENĖ, sekretorė
M. ENDZIULIENĖ, turto globėja
ONA JUOZAITIS, šeimininkė.

O vis dėlto "Naujienoms" priklauso didelis kreditas

Tokia antrašte pradedu dėl to, kad per keletą metų korespondentai iš Kanados gerokai pablogino "Naujienų" vardą, ypatingai Toronto mieste. Bet tai įvyko tokių korespondentų dėka, kuriems rūpėjo daugiau niekinti asmenis, negu rašyti tikrovę. Kada prieš keletą savaičių gavau iš "Naujienų" administracijos pakvietimą dalyvauti "N." konteste, tai, "apčiupinėjęs pulsą," tikrai nežinojau ką turiu atsakyti, nes nesijaučiau, kad galėsiu "Naujienoms" pasitarnauti, dar ir dėl to, kad jau šiandien Kanadoje mes turime 2 savaitraščius.

"Naujienas" skaitau nuo 1927 metų ir į jas rašydavau iš pradžių rečiau, o nuo 1934 metų kada "Naujienos" paskyrė specialų skyrių, teko tą skyrių "prigydyti" ir, žinoma, rašyti kiekvieną savaitę, — ne tik žinias pranešti, bet ir įvairiais klausimais straipsnių pateikti, kad padarytų K. L. Ž. skyrių visapusiškai įdomų.

"Naujienos," įsteigdamos K. L. Ž. skyrių, labai ir labai pasitarnavo Kanados lietuviams!

Be to, reikia neužmiršti, kad visi tuolaikiniai korespondentai nebuvome kokie nors profesionalai, bet paprasti darbo žmonės, kurie per dienas išvargę dirbtuvėse, rašydavome tik vakarais, o kartais net po pusiaunakčio. Ir čia "N."mums daug padėjo. Padėjo lavintis, kultūrėti ir suteikė mums energijos, nuolatos ragindamos nenuleisti rankų, bet dirbti dar su didesne energija.

Štai, skaitau vieną velionės M. Jurgelionienės laišką (jų yra keli desėtkai), kuriame rašo:

"Mes turime padaryti 'Naujienas' populiariausiu ir įdomiausiu lietuvių dienraščiu ir čia jūs, kanadiečiai, turite prisidėti."

Sklepe aš turiu "Sandaros Skrynią," kurioje sudėta, be kitų dalykų, ir keli šimtai "Naujienų." Kai pradėjau vartyti K. L. Ž. skyrių, tai ir pats stebėjausi ta ištverme ir gausybe tų raštų, kurie visapusiškai apibūdina mūsų kolonijos tuolaikinę veiklą. Čia nėra kokis tuščias senų kanadiečių pasigyrimas, — čia aiškiai yra parašyta juodu ant balto.

Taigi, per keliolika metų su "Naujienomis" taip artimai susigyvenome, susipažinome su žmonėmis ir jų darbais, ir dabar, kada "Naujienos" mini savo 40 metų jubiliejų, aš linkiu joms dar didesnio pasisekimo ir dar ilgus ilgus metus dirbti lietuvių labui!

Jonas Yokubynas

Sveikinimas

Sveikinu lietuvių dienraštį "Naujienas", 40 metų gyvavimo proga. Taipgi sveikinu visą "N." redakcijos štabą, ir visus bendradarbius bei skaitytojus.

"Naujienos" per savo gyvavimo laiką daug pasidarbavo žmonijos ir demokratijos labui; o Lietuvos vadavimo byloje jų nuopelnai tiesiog neįkainuojami. Skaitydami teisingus "Naujienose" aprašymus daug ko gyvenime pasimokėme.

Mes, Kanados lietuviai, seniau neturėdami savo spaudos, arba vėliau turėdami menkutę, daug pasinaudojome sąžiningu "Naujienų" patarnavimu. Iš tikrųjų, tai yra vienintelis laikraštis, kuriame visi gali pareikšti savo nuomones.

Baigdamas linkiu dienraščiui ir jo redaktoriams ilgiausių metų, ištvermės ir gero pasisekimo sunkiame darbe; linkiu laikytis tų pačių principų ir nusistatymo kaip ir praeityje.

Su nuoširdžiai linkėjimais,

D. Norkeliūnas,

Montreal, Canada

Tik "Naujienos" rašo tiesą — nešą laimę, mokslą šviesą.

Chicagos Lietuvių Choras "PIRMYN"

sveikina NAUJIENAS, švenčiančias 40 metų JUBILIEJŲ, nori kad jos pasėkmingai sulaukų dar kito tokio Jubiliejaus, ir visą laiką padėtų lietuviams dainininkams ir remtų lietuvišką muziką, kaip rėmė iki šio meto.

PIRMYN CHORO VALDYBA:

ANTANAS PETRAITIS, pirmininkas
JONAS SCHUMACHER, vicepirmininkas
VALERIJA OKUNIS, sekretorė
POVILAS MILLER, kasininkas
REGINA VAITAITIS, trustee
ALGIRDAS MICKEVIČIUS, trustee
ALGIRDAS SCHUMACHER, socialis pirmininkas

CHORO SOLISTAI:

ONA SKEVERIUTĖ, ANTANAS PEŠKYS, JONAS AVELIS, ALBERTAS SNARSKIS, VANDA ZABELLO, IRENE PROTAS

Dirigentas ir mokytojas **KAZYS STEPONAVIČIUS**

Lietuvių Keistučio Pašalpos Klubas

sveikina NAUJIENAS, sulaukusias 40 metų Jubiliejaus, ir linki joms gyvuoti ilgus metus ir tęsti dabar vedamą naudingą visuomeninį darbą.

Lietuvių Keistučio Pašalpos Klubo Valdyba:

ANTANAS VALONIS, pirmininkas
PRANAS JAKAVIČIUS, vicepirmininkas
PRANAS MICKUS, iždininkas
MEČYS KRASAUSKAS, raštininkas
BRUNO SHOTAS, finansų sekretorius
JUOZAS SIMANAVIČIUS, iždo globėjas
JONAS GURŽDA, kontrolės sekretorius.

Neskaitęs "Naujienų" —liūdėsi visą diena.

Žagariečių Klubas sveikina Naujienas minančias 40 metų jubiliejų

ir linki joms ir toliau dirbti Amerikos lietuvių gerovei, kaip dirbo iki šio meto

Žagariečių Klubo Valdyba:

VINCAS KRIŠČIŪNAS, pirmininkas
PRANAS POVILAITIS, vicepirmininkas
JUOZAPAS KETURAKIS, nut. raštininkas
BERNICE ŽEMGULIENĖ, fin. raštininkė
ADELĖ BURBIENĖ, iždininkė
JONAS SHERMAN, iždo globėjas
JUOZAPAS BALAKAS, korespondentas
ONA POVILAITIENĖ, maršalka.

Rockfordo Lietuvių Kultūros Klubo moterų skyriaus valdyba

Iš kairės į dešinę: 1. p. Nellie Bagdonienė, iždo globėja, skyriaus įsteigėja, nuolatinė valdybos darbuotoja nuo skyriaus įkūrimo. Geros širdies moteris, nelaimėje skuba su materialia parama. 2. D. Bubelienė, korespondentė. 3. p. Margaret Andersonienė, kasininkė. Ilgametė valdybos darbuotoja, dalyvavusi steigiamajame susirinkime, veikli, miela su įvairiais sąmoningais patarimais. 4. p. Ona Sinkevičienė, pirmininkė. Ilgametė skyriaus pirmininkė. Veikli, energinga, pilna įvairių užsimojimų. Taip pat viena iš steigiamojo susirinkimo dalyvių. 5. p. Sofija Misevičienė, vicepirmininkė, pareiginga savo darbuose, pilna įumoro. 6. p. Margaret Grybienė, protokolų raštininkė, ilgametė valdybos darbuotoja, aktyvi ir nepamainoma savo pareigose.

Trumpa Rockfordo Lietuvių Kultūros Klubo Moterų Skyriaus istorija

Prie Rockfordo Lietuvių Kultūros Klubo lygiagrečiai veikia moterų skyrius. Šio skyriaus įsteigėja ir organizatorė yra p. Nellie Bagdonienė.

1946 metais Rockfordo lietuvių organizacinio veikimo padėtis buvo tokia:

Mieste lietuvių priskaitoma apie 5 tūkstančiai. Prie R. Lietuvių Kultūros Klubo priklauso visų srovių lietuviai vyrai bei moterys.

Ką tik buvo susibūrusios vadinamos "progresyvios" moterys ir veikė toliau. Tuojau pradėjo naujų narių verbavimo vajų. Kitos moterų draugijos nebuvo, atrodė pasisekimas užtikrintas. Šitą verbavimo balsą užgirdo ir p. N. Bagdonienė. Ji numatė, kad reikalas pribrendęs neleisti suvedžioti visų kitų moterų, nes su šita "progresyvių-jų" veikla nebuvo pakeliui. Todėl N. Bagdonienė stojo į skubotą darbą, kad užbėgus "anoms" už akių, nesigailėjo nei laiko, nei darbo. Pasikviečia į talką p. Daratą Ivanaitienę, surenka dar 10 moterų ir lapkričio mėn. 8 d. 1946 m. sušaukė steigiamąjį susirinkimą. Čia nutaria veikti kaip Rockfordo L. K. Klubo moterų skyrius, vadovautis tais pačiais kultūros klubo įstatais.

Taip ir pradėjo savo veikimą.

Pirmąjį teisėtą susirinkimą sušaukė 1946 m. gruodžio 11 d. su 13 narių. Išrinkta pirmoji valdyba iš 3 asmenų: pirmininkė ir sekretorė N. Bagdonienė, iždininkė K. Bacevičienė, organizatorė D. Ivanaitienė. Šiame susirinikme numatyta ir veikimo tikslas: remti Raudonąjį Kryžių bei kitas panašias organizacijas, teikti paramą įvairiais nelaimės ar ligos atvejais savo narių tarpe. Mėnesinis mokestis nustatyta 25 ct. Susirinkimus šaukti kiekvieno mėnesio trečią trečiadienį. Taip daroma ir iki šios dienos.

Skyrius sparčiai augo tiek narių skaičiumi, tiek ir savo veikla. Šiandien skyrius turi 65 nares. Per tą laikotarpį surengta daug žymesnių parengimų, ekskursijų, gegužinių, kalėdinių pokilių ir kit. Kai kurios pramogos virto tradicija. Skyrius su valdyba priešakyje mielai talkininkauja ir kitoms draugiškoms draugijoms, bei organizacijoms.

Per šią metų eilę valdybos sąstate visuomet matome ir skyriaus steigėją N. Bagdonienę. Už jos darbą ir triūsą jai priklauso mūsų visų didelė pagarba. Mūsų dabartinė valdyba dirba jau kelinti metai iš eilės. Pasižymi savo mokėjimu organizuoti, todėl skyriuje užsitarnavo didelį pasitikėjimą. Jaučiamas visuose reikaluose darnumas, susiklausymas ir bendras gražus sutarimas. **D. B.**

Amerikietis — senas skaitytojas

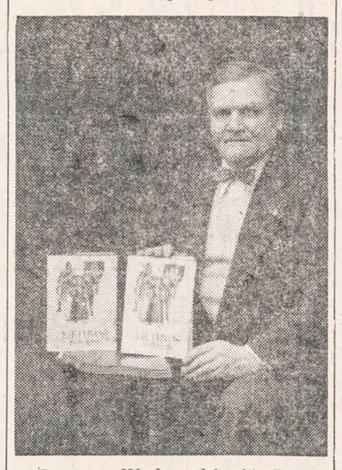

Juozas Klukenskis iš Stamfordo, Conn., yra vienas seniausių NAUJIENŲ skaitytojų. Daugelis tvirtina, kad lietuviškus laikraščius tebeskaito tiktai iš Lietuvos atvažiavusieji, tuo tarpu Amerikoje gimusieji lietuviškais reikalais nesirūpina ir lietuviškų laikraščių neskaito.

Bet Juozas Klukenskis sugriauja tokius tvirtinimus. Jis gimė 1889 metais Amerikoje, Northamptone, o užaugęs nuo 1927 metų gyvena Stamforde. Jis buvo nuvažiavęs į Lietuvą 3 kartus ir ten praleido 19 mėnesių.

Štai jo laiško ištraukos:

"Siunčiu $9.00 metinei prenumeratai. Esu labai senas Jūsų skaitytojas. Skaičiau NAUJIENAS, kai jos ėjo mano draugo Kazio Čerkausko vardu. Jam mirus, NAUJIENAS išrašau savo vardu. NAUJIENOS yra pats geriausias lietuviškas laikraštis.

Jau pasenau ir nežinau, kaip ilgai dar gyvensiu, o taip norėtųsi dar pamatyti laisvą Lietuvą. Ten buvau nuvažiavęs tris kartus. Laimė, kad grįžau, o tai būtų mane į Sibirą išvežę."

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, MOKSLININKAI, VALSTYBININKAI, DVASININKAI, PROFESIONALAI IR BIZNIERIAI. JIE ŽINO, KAD NAUJIENOS PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS.

Garbingam sukaktuvininkui "Naujienų" dienraščiui

"Naujienų" dienraščio 40 m. sukakties proga mes, Amerikos lietuviai socialdemokratai, ar pavieniai veikdami ar susitelkę į Lietuvių Socialdemokratų Sąjungą ir jos padalinius vietose, dirbdami, visi be jokių išimčių ir skirtumų su dideliu džiaugsmu sutinkame ir minime "Naujienų" dienraščio garbingą sukaktį.

"Naujienos," pasisakydamos visuomeniniais ir politiniais klausimais, visuomet išeidavo iš pagrindinių darbo žmogaus reikalų supratimo ir darbo visuomenės statomų idealų gynimo, tai buvo ir yra vienintelėjai teisingas dienraščio pasirinktas kelias. Dienraštis ragino darbo visuomenę būti aktinga ir kovinga ir skatino ją veikti bendromis jėgomis — organizuotai, susitelkus prie Socialistinės demokratijos vėliavų.

"Naujienos" visomis progomis traukė kaukes nuo demagogų, veidų, neišskirdamos kokiais vardais jie besivadintų, ir rodė juos protaujančiai visuomenei tokiais, kokie jie tikrumoje yra.

"Naujienos" visuomet, o ypač dabar, dideliu ryžtingumu smerkia bolševikų-komunistų teroro ir smurto metodus, taikomus pavergtoje mūsų Tėvynėje. Jos kovoja ir kovos už laisvą, nepriklausomą, pačių Lietuvos žmonių demokratiškai tvarkomą valstybę.

Mes drauge su visa pažangiąja lietuviškąja visuomene sveikiname "Naujienu" dienraščio redakcijos, administracijos ir spaustuvės darbininkus ir jų kolektyvus už tai, kad jų sujungtomis pastangomis sukuriamos "Naujienos" — mūsų visuomenės švietėjos ir auklėtojos. Dienraščio vyriausiajam vairuotojui, jo idėjinio kelio saugotojui, neatlaidžiam kovotojui ir m i e l a m mūsų draugui-bendradarbiui, Dr. Pijui Grigaičiui, širdingiausi sveikinimai ir linkėjimai darbe nepavargti ir nepalūžti. Mes linkime dienraščio bendradarbiams ryžtingai tęsti savo darbą. Juk smagu ir gyventi ir kovoti!

Su širdingais ir draugiškais sveikinimais,

Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos Centro Komitetas

New Yorke, 1954 m. vas. 7 d.

Širdingai sveikinam "NAUJIENAS" 40-ties metų sukakties proga, linkėdamos joms dar labai daug metų sėkmingai tęsti garbingą tautinės sąmonės ukdymo darbą, ypatingai kol bus IŠLAISVINTA LIETUVA!

SLA 134-ta MOTERŲ KUOPA

SLA 134-tos Moterų Kuopos Valdyba:

E. MILERIENĖ, pirmininkė
M. KRAUCHUNIENĖ, sekretorė
K. KATKEVIČIENĖ, iždininkė
ir visos kuopos narės.

Chicago Našlių ir Našlikių Klubas

SVEIKINA "NAUJIENAS"

40 metų jubiliejaus proga.

VALDYBOS VARDU:

Anna Manos, sekretorė.

Lietuvių Darbininkų Draugija, Inc.

"NAUJIENŲ" 40 metų sukaktuvių proga siunčiame dienraščio leidėjams, ypatingai energingam jo redaktoriui Dr. Pijui Grigaičiui, mūsų širdingus sveikinimus. Amerikos lietuvių kultūros ir informacijos srity "Naujienų" indėlis yra milžiniškas. Linkime joms dar ilgų, ilgų ir, kaip iki šiol, darbingų metų!

Dienraščio reikalams čia pridedame $10 čekį.

Lietuvių Darbininkų Draugijos Centro Komiteto vardu:

J. V. STILSONAS, pirmininkas
N. JONUŠKA, sekretorius
W. V. ANESTA, iždininkas.

ZARASIŠKIŲ KLUBAS

SVEIKINA DIENRAŠTĮ "NAUJIENAS" 40 METŲ SUKAKTIES PROGA.

Klubo valdyba:

J. TARULIS, pirmininkas
J. UŽUNDENIS, vicepirmininkas
F. ŽALIECKA, nutarimų raštininkas
J. YUŠKĖNAS, turto raštininkas
R. PUSLIS, iždininkas
A. IVANAITIS, tvarkdarys.

Direktoriai:

J. ALIKONIS, N. MATULIS, A. MIEŽELIS

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ NAMŲ SAVININKŲ BRIDGEPORTE

SVEIKINA NAUJIENAS 40 METŲ JUBILIEJAUS PROGA IR LINKI JOMS PASĖKMINGAI DARBUOTIS NAMŲ SAVININKŲ IR VISŲ LIETUVIŲ GEROVEI.

Susivienijimo Lietuvių Namų Savininkų Bridgeporte Valdyba:

PRANAS DIKSAS, pirmininkas
A. ŠIMKUS, vicepirmininkas
A. KAULAKIS, nutarimų raštininkas
THOS. S. JANULIS, finansų raštininkas
STEVE RUMCHIKAS, iždininkas
J. DARAŠKA, iždo globėjas
J. STUMBRIS, maršalka

KUPIŠKĖNŲ KULTŪROS DRAUGIJA

stipriai sveikina NAUJIENAS, mininčias 40 metų JUBILIEJŲ. Norime, kad dienraštis stiprėtų ir vestų tą naudingą kultūrinį darbą, kurį vedė per 40 metų.

Valdyba ir Nariai.

Juozas Švaistas

PETRAS ŠIRVOKAS

Įdomiausioji nuotykių knyga, tinkanti seniems ir jauniems. Geriausioji dovana draugams. 228 puslapių. Išleido Chicagos Lietuvių Literatūros Draugija. Kaina $2.75. Knygų pardavėjams nuolaida. Knygą galima gauti NAUJIENOSE. Pasiųsime paštu, kai čekis arba Money Orderis bus atsiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS
1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois

ROCKFORDO LIETUVIŲ KULTŪROS KLUBO MOTERŲ SKYRIUS

sveikina NAUJIENAS, švenčiančias 40 metų sukaktį

Šia proga reiškiame "NAUJIENOMS" gilią padėką už mums teiktą ilgametį rūpestingą patarnavimą, už didelį "Naujienų" nuveiktą darbą per tuos 40 metų kovojant už lietuvių tautos ir Lietuvos laisvę, už lietuvių darbo žmonių gerbūvį bei teisingumą.

Sveikiname vyriausįjį "Naujienų" redaktorių Dr. Pijų Grigaitį, linkėdamos Jam daug, daug sveikatos, kad jis su ta pačia, neišsenkančia energija vadovautų "Naujienoms" dar ilgus, ilgus metus!

Reiškiame padėką ir linkime daug asmeniškos laimės visiems "Naujienų" bendradarbiams.

Mes trokštame, kad "Naujienų" jubiliejiniai metai būtų ir mūsų tėvynės išlaisvinimo ir nepriklausomybės atstatymo metai.

ROCKFORDO KULTŪROS KLUBO MOTERŲ SKYRIUS

Progress Furniture Kompanijos

Direktoriai, tarnautojai ir visas štabas sveikina NAUJIENAS, mininčias 40 metų JUBILIEJŲ. Norėtume, kad šis didelis dienraštis eitų ilgus metus ir remtų lietuvišką biznį, kaip tai darė iki šio meto.

PROGRESS FURNITURE CO INC

4181-83 ARCHER AVENUE — Tel. LAfayette 3-3171

Brighton Parko kolonijoje — CHICAGO, ILLINOIS

JUSTINAS KULIS

Justinas Kulis gimė 1874 m. sausio 12 d. Kupiškyje. Būdamas 16 metų amžiaus, jis jau pradėjo gabenti iš Vokietijos lietuviškas knygas bei laikraščius ir juos platinti Lietuvoje.

1892 metais Justinas susipažino su Jurgiu Bieliaku-Bieliniu, kuris jam suteikė daug patarimų kaip geriausia parsigabenti iš Vokietijos lietuviškų knygų ir laikraščių. Bielinis ne tik jam teikė patarimų, bet ir daug kartų kontrabandą sykiu su juo gabeno.

Kartą Bielinis prisikrovė pilną vežimą lietuviškų knygų ir laikraščių, o ant jų viršaus uždėjo keletą maišų miltų. Abu apsimiltavo ir pasileido šuntakiais važiuoti, kad žvalgyba nepastebėtų. Bet štai pamatė žandarus atvažiuojant. Bielinis išlipo iš vežimo. Kada priartėjo žvalgybininkai, tai Bielinis, eidamas šalia vežimo, ėmė keikt

rusiškai malūnininką už tai, kad tasai menamai juos ilgai užlaikęs. Žvalgybininkai pravažiuodami pasiklausė jo keiksmų ir, matydami, kad abu miltuoti, nuvažiavo savo keliais.

Justinas, susipažinęs su Jankum, sužinojo, kad galima mažą spaustuvę pirkti. Užpirko tą spaustuvę. Jankus, gavęs spaustuvę, pranešė Justinui, kad atvažiuotų parsivežti. Justinas pasamdė 6 žmones, kad jie jam perneštų spaustuvę per sieną. Iš Kupiškio spaustuvę nuvežė pas Naujamiesčio parapijos desiatininką Dilkų ir ten ant aukšto ją įtaisė. Tai buvo 1893 metais.

Kulis patiria iš vieno laikraščių platintojo, kad tasai turi keletą maišų (apie 400 egz.) "Aušros" laikraščio. Justinas atspausdina naujus viršelius su antrašte "Gilybė peklos su jų gyventojais" ir apvelka "Aušrą." Visur "Aušros" užsilikusius egzempliorius per trumpą laiką išpardavė. Tik vienas ūkininkas padarė pastabą, kad ant viršelio parašyta vienaip, o viduje kas kita.

1895 m. Kulis atvažiavo į Ameriką ir apsistojo Mahanoy City, Pa. Ten susipažino su A. Laliu, kuris pas Bačkauską rinko raides. Po kelių metų persikėlė gyventi į Baltimorę. A. Laliui nusiskundė, kad sunku gyventi Mahanoy City. Lalis pasiuntė jam geležinkelio biletą, kad atvažiuotų į Baltimorę.

1898 m. Kulis priklausė kooperatyvui, kuris išleido "Naują Draugiją." Taipgi tais pačiais metais priklausė "Lietuvių Dramatiškai Draugijai" ir dalyvavo "Mindaugio" ir "Kęstučio" vaidinimuose. Ten tuo pat laiku vaidino Kabašinskienė-Dundulienė.

1908 m. atvažiavo į Chicagą ir Bridgeporte užsidėjo vaistinę, kurią ir šiandien dar tebeturi.

Kada buvo organizuojamas Vilniaus universitetas, Dr. Šliupui atvykus į Chicagą, Justinas įteikė $1,000.00.

— Alex Ambrose

Nuoširdžiai sveikiname NAUJIENAS, sulaukusias 40 metų Jubiliejaus, ir norime, kad jos dar ilgus metus vestų naudingą visuomeninį darbą.

JUSTIN KULIS
VAISTININKAS
Wholesale and Retail

Botanical Drugs and Patent Medicine.

3259-3261 So. Halsted St. Tel. VIctory 2-9584

M. J. KIRAS BIZNYJE IR VISUOMENĖJE

Daugiau kaip 40 metų M. J. Kiras Chicagos lietuviškąjai visuomenei yra žinomas ne tik kaip gabus savo srities specialistas - realestatininkas, statybininkas, bankininkas ir šiaip komersantas, bet ir kaip visuomenininkas, daug pasidarbavęs Chicagos lietuvių kolonijos (ypač Bridgeporto) gyventojų bendram labui. Bridgeporte nė vienas tiek namų nėra pastatęs, kiek M. J. Kiras. Taip pat jis vienas pirmųjų pradėjo duoti žmonėms paskolas, net pirmuosius ir antruosius morgičius. Jį matėme irgi pirmose veiklos cilėse, kai reikėjo ginti bendrus Bridgeporto lietuvių gyventojų reikalus.

M. J. Kiras real estate biznį pradėjo jau 1912 metais. Šioje srityje dirba ir dabar. Jis prijungė ir statybos sritį, 1914 metais įsteigdamas statybinę firmą "M. J. Kiras Improvement Co.". Statybos srityje dirbo ištisą 15 metų, pastatydamas Bridgeporte su viršum 100 komercinių ir gyvenamųjų namų. Tokiu būdu šioje srityje jis yra antrasis pionierius, nes prieš jį anksčiau Bridgeporte pradėjo vykdyti statybas tik vienas Olševskis, kuris yra pastatęs 11 įvairių pastatų.

M. J. Kiras savo įtaka daug prisidėjo, kad Valentine Boys Club namai būtų pastatyti lietuvių apgyventame rajone (34ta gat. ir Emerald), o ne kitų tautybių apylinkėje. Prieš 20 metų jis būdamas šio reikalo komiteto pirmininkas, padarė sėkmingus žygius, kad lietuviškoje Bridgeporto apylinkėje nebūtų leista kurtis juodukams. 1916 metais, kartu su Joseph Elias, Olševskiu, J. Bagdžiūnu ir kt., suorganizavo "Universal State Bank" (kampas 33-čios gat. ir Halsted). 1917 metais jis išrenkamas to banko direktorium. 1918 m. savo noru iš tų pareigų pasitraukė, būdamas ir toliau to banko rėmėju.

M. J. Kiras, būdamas artimas lakūno Dariaus draugas, rėmė Dariaus ir Girėno žygį, net tuo laiku, kai tas sumanymas buvo pačioje užuomazgoje. Jį taip pat matome didelėse ir įtakingose amerikiečių organizacijose. Jis didelis rėmėjas lietuviškų organizacijų bei spaudos. Čia tik suminėti stambesni jo veiklos bruožai. Išsamiau ir smulkiau jo biznį bei lietuviškos veiklos darbus teks aprašyti kita proga.

Baigiant reiktų dar paminėti ir jo kelią mokslo srityje. M. J. Kiras atvykęs į Ameriką 1907 metais, be nuolatinio savo darbo, pradėjo lankyti vakarines mokyklas, studijavo Valparaiso universitete ir kitur. Vėliau vertėsi teisės praktika. Tačiau jo užsimoti dideli darbai neleido jam pradėtų studijų baigti. Visą laiką M. J. Kiras dažniausiai dirbo keliose srityse tuo pačiu laiku. Iš tikrųjų, dėl jo ištvermės ir energijos, dėl jo gabumų ir didelio pasišventimo, šiandien galime tik džiaugtis jo darbais, atnešusiais daug naudos lietuviškąjai visuomenei. —G. J. L.

1914 - "Naujienų" - 1954
jubiliejiniai metai
VASARIO 21 DIENĄ
jubiliejinis koncertas
SOKOLŲ SALĖJE
2337 So. Kedzie Ave.
Dainuos Anna Kaskas

40 metų spaudos darbo proga "NAUJIENAS" SVEIKINA

M. J. KIRAS
REAL ESTATE
IR
DRAUDIMAI

Įsteigta 1912 metuose

2419 WEST POTOMAC AVE. CHICAGO, ILL.

NAUJIENOMS, minančioms 40 metų sukaktį, linkime ko geriausios sėkmės, o jų vyriausiam redaktoriui Dr. P. Grigaičiui ir bendradarbiams norime geros sveikatos, kad dar ilgus metus galėtų tęsti tą patį lietuviams naudingą darbą.

DAN ir DELLA KURAIČIAI

JOS. F. BUDRIK, Inc.

JOSEPH F. BUDRIKAS IR VISI BUDRIKO BIZNIO TARNAUTOJAI sveikina NAUJIENAS, minančias 40 metų Jubiliejų, ypatingai jų redaktorių Dr. Pijų Grigaitį, K. Augustą, J. Augustienę ir kitus Redakcijos, Administracijos ir spaustuvės darbininkus, ir linki jiems dar daugelį metų pasekmingai dirbti, augti ir stiprėti

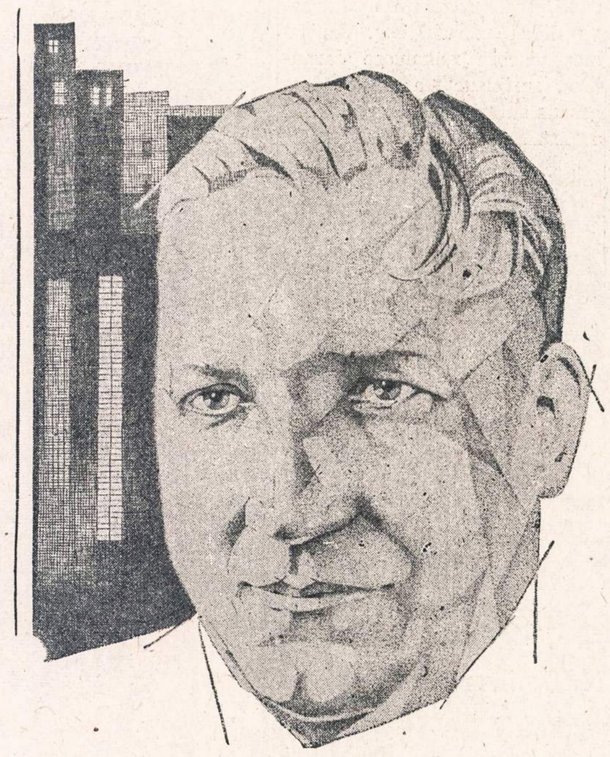

JOSEPH F. BUDRIKAS

JOS. F. BUDRIK, Inc.

3241 SO. HALSTED STREET Tel. CAlumet 5-7237

Atdara šiokiadieniais iki 9:30 P. M. Sekmadieniais nuo 10 valandos ryto iki 5 valandos vakare.
Lietuviška radio valanda leidžiama ketvirtadieniais iš WHFC 1450 kil. radio stoties nuo 6 iki 7 val. vakare.

PRISIMINUS "NAUJIENŲ" PRAEITĮ

Naujienoms besikuriant Chicagoj buvo leidžiami du savaitiniai laikraščiai, būtent, "Lietuva" ir "Katalikas", ir mėnesinis "Lietuvių žurnalas" P. Kaičio leidžiamas, socialistiško nusistatymo. Savaitraštis "Lietuva" nuo pat jos įsikūrimo dėdavo įvairius raštus, nežiūrint kokios pakraipos ar nusistatymo. Taip buvo iki Balutis liko "Lietuvos" redaktorium.

Kai Balutis liko "Lietuvos" redaktorium, tai jis nusistatė nespausdinti socialistų prisiųstų raštų apie socialistų veiklą ir net pradėjo juos atakuoti. Tokioms aplinkybėms susidėjus, daugelis socialistų pradėjo galvoti, kad reikia kurti socialistišką savaitraštį, kad būtų galima pasėkmingiau atremti priešų atakas. Juo "Lietuva" darėsi labiau agresyvė, juo labiau pas Chicagos socialistus stiprėjo mintis, kad būtinai reikia steigti savo laikraštis.

Ilgainiui sumanymas apie socialistiško laikraščio steigimą tiek sustiprėjo, kad apie pabaigą 1913 metų įvykusioje Lietuvių Socialistų Sąjungos VIII rajono konferencijoje (Lenkų Soc. Klube, Milwaukee ir Division St.), buvo iškeltas laikraščio leidimo klausimas. Svarstant naujus sumanymus, regis, K. Gugis ir A. Lalis, specialiai atėję į šią konferenciją, davė sumanymą, kad reikia steigti socialistišką laikraštį. Pradėjus svarstyti laikraščio klausimą, pasirodė tarp delegatų dvi skirtingos nuomonės. Kazys Gugis, A. Lalis ir kiti vadovavo tai nuomonei, kad reikia kurti laikraštį, o kiti vadovaujami, regis, Petraičio, St. Strazdo ir kitų stojo už tai, kad dar šiuo laiku laikraščio nereikia. Viršų paėmė Gugio šalininkai ir nutarė, kad turi būt įkurtas socialistiškas laikraštis.

Nutarus VIII rajonui ieškoti priemonių kurti laikraštį, sausio pradžioje 1914 metais buvo sušauktas skaitlingas susirinkimas M. Meldažio svet., kur buvo įkurta Bendrovė, kuri pradėjo leisti savaitraštį "Naujienas". Prie suorganizavimo Bendrovės reikėjo pridėti daug darbo ir turėti daug energijos, nes tais laikais socialistai pinigų turėjo mažai, bet energijos ir pasiryžimo daug. Tik pasišventimu ir energija galėjo atsiekti savo tikslo. Ir jie atsiekė įkurdami Naujienų Bendrovę.

Štai pirmutiniai direktoriai.

K. Gugis
A. Lalis
A. Vasiliauskas
A. Petraitis
M. Algminavičius
J. Šmotelis
J. Ilgaudas
A. Hermanas
St. Strazdas
J. P. Markus
M. Činikas
J. Giryotas
V. Mišeika
A. Rypkevičia
M. Petrauskas.

Jų pavaduotojai:

A. Ambrozevičia
J. Buragas
V. Shileika
J. Mickevičius
P. Maliorius-Miller.

Pirmoji valdyba

Ištrauka iš Naujienų Bendrovės direktorių tarimų knygos 1914-18 m.

Pirmas direktorato posėdis įvyko sausio 26, 1914 metų "Aušros" svetainėje, 3149 So. Halsted St.

Visiems Naujienų Bendrovės direktoriams susirinkus posėdis atidaryta 9 val. vakare. posėdžio pirmininku išrinktas J. Šmotelis, sekr. A. Lalis.

Perskaičius A. Hermanui protokolą steigiamojo Bendrovės susirinkimo, įvykusio sausio 25 d. 1914 metų, Meldažio svet., dienos tvarkon pastatyta: 1. Direktorių valdybos rinkimas; 2. Bendrovės inkorporavimo dalykai; 3. Pasidalinimas darbo skyriais.

Valdyba 1914 metams išrinkta. K. Gugis pirm.; A. Vasiliauskas vice-pirm.; A. Lalis sekr.; A. Petraitis ižd.

Nutarta. Naujienų Bendrovę inkorporuoti ant $15,000.00.

Nutarta: Bendrovės šėrus galima pardavinėti nevien socialistam, bet ir šiaip progresyviams žmonėms.

Bendrovės įstatams sutaisyti išrinkta komisija iš A. Petraičio, Ilgaudo ir Šmotelio.

Redakcija. Redakcijos reikalais (gavimui bendradarbių, etc.) rūpinsis: Lalis pirm., St. Strazdas sekr. ir P. Grigaitis.

Spaustuvės pirkimo reikaluose tapo išrinkta komisija iš Petraičio, Mišeikos, Hermano, Markaus ir Petrausko, kurie su pagelba eksperto, apžiūrėtų Ilgaudo spaustuvę ir gautų visas reikalingas žinias apie jos vertę ir stovį. Savo raportą komisija turi perduoti direktorių sekamame posėdyj.

Nutarta: Leisti savaitraštį 8 pusių 6 špaltų dydžio. Likraščio vardas — "Naujienos". Kaina metams $1.50.

Antras Naujienų Bendrovės Direktorato posėdis įvyko vas. 1, 1914 metais, Meldažio svet.

Prieš Direktorato posėdį įvyko dalininkų susirinkimas 11 val. dienos. Šiame susirinkime sumokėjo Bendrovei už šėrus $430.00. Pereitame, sausio 25 d. susirinkime buvo sumokėta $1,280.00, tatai išviso $1.710.

Direkcijos posėdis prasidėjo 2 val. po pietų. Tarimai:

Juozas Markus

1. Nebeatidedant paduoti valdžiai prašymą, kad leistų Naujienų Bendrovei veikti. Pavesta rūpintis K. Gugiui.

2. Draugijoms ir įvairioms organizacijoms imančioms "Naujienas" savo organu, duoti likraštį už $1.00 metams savo nariams. Jei kurios draugijos narių skaitlius, skaitančių ir prenumeruojančių "Nujienas", siektų nemažiau kaip 200 asmenų, tai tuomet leisti jiems laikraštį už 85 centus metams.

3. Spaustuvės apžiūrėjimo komisijos vardu Petraitis pranešė, kad komisija su expertų pagelba pažiūrėjus Ilgaudo spaustuvę randa ją atsakomai įtaisytą esant, ir patarė B-vės direkcijai imti ją sąlygomis, kurias Ilgaudas buvo statęs pirmiau VIII Rajono išrinktai komisijai. Nutarta pirkti Ilgaudo spaustuvę.

Nutarta P. Grigaitį tuojaus pasikviesti. Algos nutarta jam mokėti $25.00 savaitėje nuo laiko kaip jis pradės dirbti.

Administratorium paėmė Ilgaudą. Alga $25.00 savaitėje ir važinėjimo išlaidos.

Nutarta vasario 14 d. 1914 m. surengti M. Meldažio sv. priėmimo vakarėlį P. Grigaičiui. Vakarėlio surengimui paskirta rūpintis: Činikui, Hermanui ir Vasiliauskui. Įžangos nutarta 50 c. nuo ypatos. Svečiai turi būt tik sulig užkvietimais skaičiuje apie 40-45.

Naujienų Ben. Direktorių posėdyje vasario 20, 1914 m., administratorius Ilgaudas raportuoja, kad "Naujienų" N. 1 išėjusio 1914 m. vasario 19 d. spausdinta 25,000 egz. Pačioj Chicagoj išplatinta 6,000 egz.

Redakcijos komisijai pavesta paimti tinkamas Naujienoms p. Varno karikatūras, mokant už kiekvieną po $5.00. taipgi susižinoti su p. Varnu ir pakviesti jį daugiau karikatūrų piešti.

Antro Naujienų numerio spausdino 10,000 egz.

Kovo 22 d. 1914 m. redaktoriui P. Grigaičiui perstačius redakcijos reikalus ir užproponavus paskirti A. Lalį antruoju Naujienų redaktorium. Direkcija sutiko.

1914 m. birželio mėnesį Ilgaudas paliusuotas nuo administratoriaus vietos. Jo vietą perėmė K. Gugis.

1914 m. Liepos m. direkcija nutarė "Naujienas" leisti kasdien. Pirmas numeris dienraščio išėjo rugpiūčio 5 d. 1914 m.

1915 m. vasario m. įvesta prie Naujienų pinigų siuntimo skyrius ("Foreign Exchange").

1915 m. spalio m. direktorių posėdyje pranešė, kad viskas yra prirengta prie išleidimo Nedėlios Naujienos" ir pakviesta redaguoti Kl. Jurgelionis. Nutarė "Nedelios Naujienų" pirmą numerį išelisti spalio 10 dieną.

1916 m. sausio m. N. Bend. direktoriai nutarė "Nedėlios Naujienų" spausdinimą sustabdyti.

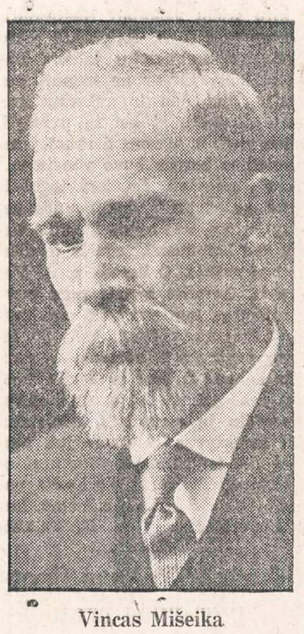

Vincas Mišeika

1916 m. sausio m. Gugiui pasitraukus iš administracijos pareigų, jo vieta užėmė Petraitis.

Priimta direkcijos rezoliucija išreikšti Gugiui padėką už visą jo darbą, padėtą Naujienoms ant kojų pastatyti, ir prašyti jo, kad jis ir toliau savo patyrimu ir sugebėjimu padėtų Naujienoms plėtotis.

1917 m. spalio m. Bendrovės pirmininkas P. Galskis pranešė, kad pagal naują įstatymą reikia gauti leidimas iš Washingtono, D. C., kad Naujienas leisti be vertimo į anglų kalbą. Pasiųstas prašymas į Washingtoną.

Chicagos socialistai, įsteigę savo laikraštį, jautėsi patenkinti, nes jie turėjo kur išreikšti savo mintis, o be to, turėjo laikraštį, kuris ėmė tarnauti pažangioms organizacijoms. Išrinktieji Bendrovės direktoriai beveik visi buvo naujokai tame biznyje. Plačiau susipažinę su laikraščio leidimu, kai kurie jų pamatė, kad čia neužtenka gerų norų, bet reikia turėti ir supratimo apie laikraščio biznį.

Spaustuvė

Spaustuvę perkant iš Ilgaudo sutartą dalį įmokėjo, o likusi dalis sutarta mokėti mėnesiniais išmokėjimais. Leidžiant laikraštį pasirodė, kad gana sunku išsiversti, o čia dar reikia mokėti skolą. Kadangi tuo laiku pas socialistus nestokavo energijos ir pasišventimo, tai keletas gabesnių pradėjo važinėti su prakalbomis po apylinkes ir ragint skaityti savaitraštį "Naujienas" ir taip pat ragino pirkti Bendrovės šėrų, kad greičiau galima būtų atmokėti skolą. Sunkiai dirbant ir turint didelį pritarimą pas socialistus ir progresyviškus žmones galima buvo išlaikyti "Naujienas".

Naujienų Bendrovės direktoriai

Naujienų Bendrovės direktorių tarpe neviskas taip sklandžiai ėjo, nes iš pat pradžių pasidarė dvi frakcijos, būtent, K. Gugio ir Petraičio, kurios viena prieš kitą kovojo. Frakcijų kovai einant, suprantama, trukdėsi darbas. Taip frakcinei kovai besitęsiant vieną kartą priėjo striukai su finansais. Nemokėtų sąskaitų priaugo devynios galybės, o iždas liko tuščias. Tokioms aplinkybėms susidėjus skolininkai pareikalavo, kad skola butų atmokėta į trumpą laiką, o jei ne, tai "Naujienas" uždarys. Direktoriai gavę tokį ultimatumą, užmiršo savo vaidus ir pradėjo svarstyti kaip čia išsisukus iš tokios keblios padėties. Sumanymai, jokie svarstymai tuo laiku nieko negalėjo gelbėti, nes reikėjo sukelti tam tikrą sumą pinigų. Direktoriai jau pirmesniuose posėdžiuose savo atliekamus dolerius buvo sudėję, todėl tame posėdyje niekuo nebegalėjo prisidėti.

Posėdis ilgai truko. Kai kurie direktoriai tiesiog priėjo išvadą, jog nebėra išeities. Vienas jų net davė įnešimą, kad nieko kito nelieka daryti, kaip tik likviduoti "Naujienas". Leidžiant balsuoti — trys balsavo, kad uždaryti, o likusieji susilaikė, nesuvokdami ką daryti. Pagaliau K. Gugis metęs cigaretę (laike susirinkimo jam vieno pokelio neužtekdavo), trenkė kumščia į stalą ir sušuko, kad "nuo šio laiko aš būsiu bosas ir neleisiu "Naujienų" uždaryti". Atsikreipdamas į opoziciją pasakė, kad "dabar jūs tylėkit, o aš dirbsiu kaip išmanysiu, kad būtų galima išgelbėti "Naujienas".

Gugiui paėmus vairą į savo rankas po truputį pradėta atsimokėti užvilktas skolas ir tokiu būdu liko išgelbėtos "Naujienos" nuo likvidavimo.

Dienraštis

Kadangi Naujienų Bendrovės šėrininkai pavedė direkcijai vesti Bendrovės visus reikalus, tai visa našta vargų ir bėdų užgulė tuolaikinę direkciją, o ypačiai valdybą. Beveik kiekvienam susirinkime daugiausia buvo kalbama, kaip išmokėti užvilktas skolas. Besiginčijant kuone kiekviename posėdyje apie atmokėjimą skolų ir kaip "Naujienas" palaikyti, nejučiomis pradėjo artintis karas.

Julius Mickevičius

Karui artėjant direkcija pradėjo daryti planus kaip pradėti leisti dienraštį. Direkcija tą mintį turėdama pradėjo tirti kiek išleidimas dienraščio "Naujienų" atseis ir t.t. Naujienų direkcijai besirengiant prie tokio didelio darbo buvo nugirsta, kad "Katalikas" ir "Lietuva", tuo laiku ėję kas savaitę, irgi rengiasi karui ištikus leisti dienraščius. Kad būtų galima užbėgti už akių bankieriams, ant greitųjų liko sušauktas Naujienų Bendrovės direkcijos posėdis dėl aptarimo "Naujienų" kasdien leidimo. Susirinkus direktoriams ir pradėjus kalbėti apie dienraščio leidimą pasirodė, kad išde yra tik dvidešimt centų, o skolų pusėtinai daug. Sužinoję apie tokią padėtį beveik visi direktoriai nusiminė ir pradėjo abejoti apie galimybę steigt dienraštį. Kada beveik visi pradėjo manyti, kad dienraščio steigimas negalimas, tai tuo laiku P. Grigaitis pradėjo kalbėti apie galimybę dienraštį leisti ir pagaliau pridūrė, kad jei ir neištesėsime palaikyti dienraštį ilgai, tai turėsime garbę, kad mes pirmutiniai pradėjome leisti dienraštį Amerikoj.

Po tokios kalbos, žinoma, beveik visi direktoriai, užsidegę entuziazmu, pradėjo ploti P. Grigaičiui, ir po jo kalbos beveik vienbalsiai nutarėm "Naujienas" leisti dienraščiu po savaitės laiko. Bet patyrę, kad bankieriai, tai yra "Katalikas" ir "Lietuva", prisirengę pradėti leisti anksčiau, valdyba ir vėl sušaukė direktorių posėdį, kuris nutarė, kad "Naujienos" turi būt išelistos anksčiau, negu yra nusitarę konkurentai. Ir tas buvo padaryta.

Taip konkurenciją vedant su tuolaikiniais bankininkais, visgi "Naujienoms" pasisekė likti pirmu dienraščiu Amerikoje. Tuolaikinių socialistų pasiryžimas, energija ir sunkus darbas persvėrė bankierių turtus, užbėgo jiems už akių, tuo laimėdami pirmą vietą, ir šiandien švęsdami 40 metų jubiliejų galim pasididžiuoti savo nuveiktais darbais. Buvęs bankieriai turėjo daug turto, turėjo savo laikraščius, bet jie neatlaikė konkurencijos ir jų leidžiami laikraščiai seniai jau paliovė egzistavę.

Baigdamas savo prisiminimus, 40 metų jubiliejaus proga, linkiu "Naujienoms" ilgiausių metų.

—Alex Ambrose

"Naujienų" jubiliejaus belaukiant

Tada, kai gimė "Naujienos", buvo sunkūs laikai ne tik pačioms "Naujienoms", bet ir visiems, kurie jomis rūpinosi. Žmonės pirko šėrus ne todėl, kad pasidarytų turtingi, bet todėl, kad norėjo turėti laisvą spaudą, kokios tais laikais dar Lietuvoje nebuvo.

Uždarbiai tais laikais buvo maži. Tekdavo dirbti ilgas valandas. Prisimenu dienas, kai aš užsisakiau "Naujienas", kurios buvo nešiojamos į namus. Mes gyvename keturiese: trys vyrai ir šeimininkas. Grįžęs iš darbo, turėdavai būti kantrus ir ilgai laukti, kol jie visi perskaitys mano "Naujienas".

Jie visi buvo katalikiškų pažiūrų. Bet aš noriai duodavau jiems skaityti "Naujienas" ir net džiaugiausi, kad jie šviečiasi. Pagalvojau, kad tuo būdu "Naujienos" susilauks daugiau skaitytojų.

Taip ir buvo. Jie priprato prie "Naujienų" ir pasidarė naujieniečiai. Pirmą "Naujienų" šėrą aš pirkau išsimokėjimui, nes tada per savaitę uždirbdavau tik tiek, kiek kainavo vienas šėras. O juk reikėjo ir gyventi. Bet aš esu pilnai patenkintas "Naujienomis". Tegul jas skaito ir mūsų vaikai.

Joe Ascilla,

"Naujienų" skaitytojas nuo 1-o jų numerio

ILGIAUSIŲ METŲ NAUJIENOMS,

minančioms savo gyvavimo 40 metų sukaktį!

Linkiu joms laimingai sulaukti auksinio,

o po to deimantinio jubiliejaus.

Tad gero vėjo tąja kryptimi!

P. J. RIDIKAS

AMERICAN LEGION — Darius-Girėnas Post No. 271

Sveikina NAUJIENAS 40 metų Jubiliejaus proga ir linki geriausios sėkmės jų štabui ir visiems bendradarbiams, kad jie galėtų ir toliau tęsti naudingą kultūros darbą.

Valdyba, Direktoriai ir Nariai

DARIUS-GIRĖNAS

POST NO. 271 AMERICAN LEGION

DEPARTMENT OF ILLINOIS

4416-20 So. Western Avenue — Chicago 9, Illinois

Phone: LAfayette 3-8484 — Phone: VIrginia 7-3939

SPORTO PASAULIS

Redaguoja:
REDAKCINIS KOLEKTYVAS

Rankraščius siųsti: SPORTO PASAULIS
5647 So. Rockwell Street, Chicago, Ill. arba 2325 So. 11th St., Milwaukee, Wis.

Atsak. Redaktorius:
BR. KETURAKIS

FIZINIO AUKLĖJIMO ĮTAKA JAUNUOLIUI

VYTAUTAS JAUNIUS

Paskutinisis šimtmetis istorijoje liks atžymėtas ne tik nuostabiu žmogaus proto išsivystimu, bet ir didelis žiaurumo bei sunaikinimo laikotarpiu. Praūžusio karo padariniai vis dar atsispindi valstybių, tautų ir paskirų žmonių santykiuose. Išblaškytoje lietuvių tautinėje bendruomenėje irgi įmatome buvusių sukrėtimų padarinius; prieš savo norą atsiradus svečiuos, jaunoji karta blaškosi tarp naujų ideologijų ir palaipsniui atitrūksta nuo savų tautinių reikalų bei tautinės kultūros. Todėl nenuostabu, kad lietuvių kultūriniai, švietimo ir politiniai veiksniai susirūpinę ieško kelių ir rodo viešą susirūpinimą jaunosios kartos išlaikymo ir auklėjimo klausimu naudingaja tautine linkme.

Ieškant atsakymo į šią gyvybiniai svarbią tautinio išsilaikymo problemą, eilė įvairių sričių atstovų yra pasisakę ir pasiūlę konkrečius planus bendrame jaunuomenės auklėjime. Tačiau neteko niekur nugirsti, kad fizinis auklėjimas būtų įjungtas į bendrąjį problemos išrišimą. Tad šio straipsnio apimtis apsibrėš viena auklėjimo sritim, būtent, fizinio auklėjimo paskirtimi bendrame asmenybės auklėjime ir formavime.

Mano įsitikinimu, šiuo klausimu turi susidomėti visi, kuriem rūpi mūsų jaunuomenės auklėjimas ir jos išlaikymas susipratusių lietuvių eilėse, nes išskirti vieną auklėjamą šaką iš bendruosios auklėjimo sistemos yra žalinga ir senai paneigta žinomų pedagogų, kaip filosofo P. Barth, kur jis aiškiai pasisako, jog auklėjamuoju darbu užsiima ne vien mokykla ir ne vien religijos mokytojas, bet visas socialinis gyvenimas su visom savo šakomis, kuriose individas tarpsta. Modernioji pedagogika yra nedviprasmiškai pasisakiusi už fizinio auklėjimo svarbą jaunimo fizinių ir dvasinių jėgų brandinime ir paskirusi jai neišskiriamą ir prideramą vietą bendrame auklėjime. Enciklopėdinė (L. E. I tomas) auklėjimo sąvoka yra aptarta kaip sąmoninga ir sistematingai organizuota suaugusio asmens įtaka brėstančiajam, siekiant išsiplėtojimo pastarojo visų prigimties galių — fizinių, intelektualinių, moralinių bei dvasinių — darnaus, integralaus išplėtojimo, kaip pirmaeilės ir būtinos sąlygos asmeninei laimei ir pastoviai visuomenės gerovei užtikrinti. Kaip matome fizinių galių išvystimas yra integralinė keturių pagrindinių prigimties galių dalis. Todėl lietuvių gyvenimą rikiuojantieji veiksniai turėtų, nors ir pavėluotai, bet atkreipti dėmesį į šią posūnio vietoje laikomą sritį ir pasidaryti atitinkamas išvadas.

Fizinis auklėjimas žmogaus gyvenime pasireiškia keliariopu atveju, tad nors ir suglaustai peržvelkim šios srities auklėjamąją įtaką ir pasireiškimus.

Fizinis auklėjimas istorijos bėgyje jau prieš Kristų yra suvaidinęs didelį vaidmenį paskirų tautų gyvenimo raidoje. Spartiečiai, romėnai, graikai ir kitos tautos anais laikais pramatė fiziniai stiprios asmenybės galią ir palenkė tuometinę jaunąją kartą šion auklėjimo vagon. Grįžtant į naujuosius šimtmečius tenka iškelti vokiečių tautą, kurios garsusis fizinio auklėjimo populiarintojas — Jahn, pritaikęs ir paskleidęs fizinio auklėjimo idėją pavergtoje tautoje, išaugino fiziniai ir tautiniai stiprią kartą, kuri ne tik prasiskynė kelius iš vergijos, bet per sistematingą auklėjimą iškilo į aukšto kultūringumo bei pajėgumo valstybę.

Nesileidžiant į platesnį istorinį tyrinėjimą, pereikime prie paskiro individo. Fiziniame auklėjime sportas užima bene didžiausią dalį. Sportinė varžyba didelė dalimi atskleidžia fizinio auklėjimo įtaką į paskirą smenį. Sportas yra glaudžiai surištas su judesiu, kaip kad judesys yra neatskiriamai surištas su žmogiškąja būtybe. Todėl šioji pasireiškimo sritis paskirame individe yra prigimta savybė. O judesys žmogaus gyvenime turi ypatingai didelę reikšmę. Judesys kūdikiui padeda stiprėti, jaunuoliui vystytis, o pagyvenusiam padeda išsilaikyti nuo perankstyvo surambėjimo ir *paliegimo*. Suglaustai tariant, judesiu yra paremtas žmogaus vystymasis bei išsilaikymas. Tad tikslingas judesio pritaikimas užtikrina sveikos, stiprios tautos ateitį. Šis tikslingumas ir ritmingumas yra apibrėžtas sportinėmis pasireiškimo formomis, kurios yra fizinio auklėjimo dalis.

Tikslingas judesio apvaldymas ir pritaikymas yra daugeliu atveju medicinos pasaulio panaudotas kritiškais atvejais ir davęs pasigerėtinų rezultatų. Tad jau dabar eilė medicinos mokslininkų — autorių, naujose mokslo veikaluose ryškina sporto naudą net mažiems vaikams. Breckinridge ir Vincent savo knygoje Child Development stipriai pabrėžia, jog augančiam vaikui labiausiai reikia trijų dalykų: maisto, miego ir judesio. Toje knygoje iškeliama, kad ypatingas dėmesys turi būti atkreiptas į vaikų sportinį užsiėmimą, nes šiam reikalui iki šiol buvo skiriama per maža dėmesio.

Tikslingas pritaikymas sistematingo judesio kartais ir beviltiškai atrodantiems ligoniams yra davęs išganingų pagijimų. Medicinos pasaulis žino ne vieną polio pagijimą vien sporto dėka. Čia savaime išryškėja reikalingumas gerai paruoštų fizinio auklėjimo specialistų, nes priešingu atveju, kaip ir kiekvienoje gyvenimo srityje, galima prisidaryti žalos. Dažnai pasigirsta įvairių kritikų balsai įrodinėjantieji fizinio auklėjimo žalą ir bereikalingumą. Tačiau, tai yra tik paviršutiniai ar net visiškai reikalo nesvarstančių nenusimanančių asmenų pasisakymai.

Vertinant šiuos kritikos balsus grynai iš lietuviško taško, į tai galima būtų atsakyti, kad kaip ir kitose šakose būta netikslumų, taip gal ir fiziniame auklėjime pasitaikę klaidų, bet pagrinde fizinio auklėjimo idėja yra sveika ir stipri iki pat šaknų. Labai apgailėtina, kad mūsų bendruomenėje turėdami iškilių asmenybių pedagoginiame ir medicinos pasaulyje, negirdime jų pasisakymo šiais aktualiais klausimais lietuviškai auditorijai.

Besvarstant fizinio auklėjimo, gal daugiau sporto, auklėjamą reikšmę, reikia iškelti auklėjamąjį atvejį, kuris išryškėja moraliniu ir tautiniu aspektu.

Auklėjamoji priemonė

Kiekvienas sportuojantis jaunuolis-ė neišvengiamai susiduria su moralinių auklėjimu, kuris brėstančiam individui yra stiprus pamatas tolimesniame charakterio ir asmenybės formavime. Jaunuolis-ė pradėję sportuoti susiduria su geležiniu įstatymu įpareigojančiu sportininką vesti švarų — higienišką ir moralų gyvenimą. Pasiruošimas sportinėm varžybom ir užsibrėžto tikslo siekimas yra pagrįstas sistematingu pasirengimu — treningu, kas ir reikalauja sveiko ir pilnutinio fizinio ir dvasinio išsilaikymo. Treningas ir varžybos pravedamos laisvalaikio metu atitraukia junuolį nuo pašalinių, kartais net žalingų pramogų, ir suteikia pilnutinį dvasinį pasitenkinimą. Šiis laikais, kada jaunimas daugumoje pats prieina prie pajamų šaltinio ir laisvai operuoja pelnytu uždarbiu, faktai rodo, jog perankstyvas svaiginamųjų gėrimų vartojimas ir rūkymas virsta kasdienybe. Šiais atvejais žodinis žalos įrodinėjamas mažai tepadeda. Tad sportinė veikla gali praversti kaipo efektingas ginklas prieš šiuos kasdienybe virstančius iškrypimus.

Čia pat vaizdžiai, sportiniame auklėjime, išryškėja nauji aspektai. Sportininko pasiruošimas varžybai ugdo jame savarankiškumo ir valios grūdinimo sąvybes, nes pasiruošimas reikalauja tvirtos valios ir sistematingumo darbe. Laipsningas jaunuolio pratinimas dirbti kietai, atsidėjusiai ir planingai savaime palieka stiprų anspaudą tolimesniame charakterio formavime.

Be mažų išimčių, kiekviena sportinė forma išsilieja į bendravimo bei bendradarbiavimo plotmę. Todėl čia neišskiriamai turime bendruomenį auklėjimo aspektą. Būdamas vieneto narys, sportininkas išmoksta ir įpranta bendrauti ne tik siaurame ratelyje bet ir su plačiąja visuomene. Supanti aplinka verčia sportininką pažinti ir išvystyti bendravimo ryšius su tų pačių ir priešingų interesų žmonėmis. Sportinėje varžyboje jis išmoksta valdyti savo jausmus draugų ir priešininko atvejy, susipažįsta, tiksliau išsireiškus, pajaučia saldžius laimėjimo ir karčius pralaimėjimo jausmus ir, kas svarbiausia, jame skiepijama priimti nemalonų prlaimėjimą lygiai lengvai kaip ir laimėjimą. O kaip dažnai šios brangios sąvybės trūksta kasdieniniame gyvenime!

Daugeliui mūsų atrodo, kad fizinis auklėjimas tautiniu požiūriu jaunuolio auklėjime nieko ar bent mažai ką beduoda. Šis galvojimas yra, tikriausiai, didelė kliūtis jog mūsų jaunimo organizacijos atuokiai laikėsi nuo fizinio auklėjimo idėjos. Kad visa tai pagrindinai klaidinga rodo nesuskaitomi faktai. Straipsnio apimtis neleidžia čia patiekti faktus ir išvedžiojimus. Tepaminėsiu, kad šiandien amerikiečių spauda su dideliu atsidėjimu svarsto sportinę įtaką tautiniame (nacionaliniame) auklėjime ir nesenai įvykusiame aukštųjų mokyklų fiz. aukl. instruktorių suvažiavime, Philadelfijoj, buvo pareikšta— kas nėra geras sportininkas (plačiaja prasme), tas nėra geras pilietis! Pareiškimas stiprus, gal iššauks stiprią reakciją, bet interpretuojant šiuos žodžius, tas tik patvirtins, kad fizinis auklėjimas turi didelės įtakos tautiniu atžvilgiu.

Šis straipsnis, nors ir suglaustai, vos tik palietęs kai kuriuos fiz. auklėjimo aspektus, gali nevienam sukelti įtarimą, jog čia reišikama pretenzijos į vienintelį ir tikslų jaunimo auklėjimo kelią. Ne. Šiuo straipsniu noriu parodyti, kad fizinis auklėjimas, kaip pagelbinė bet ir neišskiriama šaka bendrame auklėjime įneš daug naudos, jei tam bus atkreiptas tinkamas dėmesis. Kadangi fizinio auklėjimo darbą atlikdavo mokykla, o šių dienų sąlygose apie pilną lietuvišką mokyklą tegalime tik sapnuoti, tad čia į talką turėtų skubėti jaunimo organizacijos ir sporto klubai bei perimti tiesioginiai anksčiau mokyklos kompentencijoj buvusį darbą.

Pilnas įsijautimas ir bendras darbas, kreipiant tinkamą dėmesį į uždavinio tikslą ir svarbą, atneš visai bendruomenei gražų derlių — išauklėtą, sumanų, tautiniai susipratusį ir pilną kūrybinių jėgų Lietuvi-ę.

Įdomesnės sporto žinios

53,56 m.

Su tokia pasekme atžymėjo pirmąjį šių metų pasaulinį rekordą ieties mėtyme, rusė Nadiežda Kondajeva. Tai žiemos meto suruoštų Sov. S-gos p-bių išdava, atsiekta prie gana šaltoko oro.

Šis rezultatas yra geresnis 15 cm. už buv. p. rekordą jos tautietės Natalijos Smirnitzkaja.

Naujoji ir jaunoji rekordistė tik tretįjį sezoną pradėjusi atsisėdo pirmaujančių sostan. Reikia manyti, kad Europos p-bėse gali būti 55-57 m., jei taip progresuos.

Pasaulinės stalo teniso p-bės įvyks balandžio 6—14 d. Londone.

Šiaurės Vokietijos lengv. atl. halės p-bėse Baehr šuoly į aukštį pasiekė 1,93 m.

Europos lenkčių čiuožimo meisterio titulą iškovojo rusas Schilkow (taip pat jis yra ir šiųmetinis pasaul. meist.), bet 5000 ir 10,000 laimėjo norvegas Andersen.

EV Fuessen trečiu kartu laimi Vokietijos ledo ritulio p-bes. P-bėse dalyvavo 8 k-dos.

Vivian Woodward sulaukęs 74 m. amž. mirė. Tai žymiausias anglų futbolo žaidikas — gentlemenas prieš I-jį pasaulinį karą. Jis žaidė net 66 kartus už Angliją.

Stebint anglų užsienių reikalų ministeriui Anthony Eden, Berlyno boksininkų rinktinė nugalėjo Londono vyrukus 11:9 tšk. Sunkiasvoris Engel išsprendė lemiamą eigą nukirtęs anglą Sammons 2-ame rounde k. o., nežiūrint į tai, kad pats vokietis vienu kartu ir pats prie virvių įkniubęs "ilsėjosi".

Gegužės 10 d. bus didžiulis boksо matčas tarp JAV ir Europos mėgėjų rinktinių. Rungtynės įvyks Chicagoje.

Futbolo olimpiados nugalėtojas — Vengrija visai menkai sulipdė savo pergalę prieš Eigiptą, nes tik 2:0 pajėgė eliminuoti pastaruosius iš tolimesnių pasaulio futbolo p-bių eigos. Rungtynės buvo Kaire.

Anglija nori išbandyti savo futbolininkų rinkt. jėgas prieš pat pasaulio p-bes ir todėl V. 16 Belgrade žaidžia prieš Jugoslaviją. Rinktinės B susitinka (tuo pat metu) Zagrebe.

Gegužės 23 d. revanšinis susitikimas Budapešte prieš Vengriją.

Europos futbolo teisėjai Steiner (Austrija) ir Vincenti (Prancūzija) yra paskirti pietų Amerikos kraštams: Paragvajui, Chilei ir Brazilijai, priežaismines futbolo rungtynes pasaulio p-bėms pravesti.

Prancūzijos-Vokietijos futbolo studentų rinkt. susitinka balandžio 17 d. Paryžiuje.

Vasario 20 d. Arsenalo svečiu bus FC Sao Paulo futbolo vienuolikė. Tai pirmoji brazilų sp. klubo viešnagė Anglijoje.

Vokietija—Prancūzija, tarpvalstybinės futbolo rungtynės, tikriau tariant atsigriebimo, bus X. 17 Vokietijoje.

Grįžtant prie sporto skyr. L. Enciklopedijoje

P. A. Keturakis, atsiliepdamas į mano straipsnelį "Kai vengiama talkos", įdėjo "Paaiškinimą dėl L. E. sporto skyriaus trūkumų", tilpusį Naujienų Nr. 18 "Sporto Pasaulyje". Vis dėlto, nesigriebiant jokios polemikos ar žnaibymosi, nes reikalas perdaug rimtas, ryžtuosi dar kartą prie ne man vienam rūpimo klausimo grįžti.

Savo paaiškinime p. A. K. rašo: "Dėl pavardžių nesuminėjimo turiu paaiškinti, kad pagal bendrą L. E. redakcijos nusistatymą, žinomų sportininkų pavardės bus minimos prie tos sporto šakos, kurioje tas ar kitas sportininkas yra pasiekęs geriausių rezultatų".

Žinoma, galima su šiuo nusistatymu sutikti, ypač žinant, kad ligi šiol pas mus sportas buvo tik kampininko vietoje. Taigi, kaip matome, ne kitaip jį nusistatyta atžymėti ir L. Enciklopedijoje. Gaila... Bet kartu būtų įdomu žinoti ir motyvai, kurie vertė šiaip, o ne kitaip nusistatyti. Kodėl tad mūsų žymiausi (tik žymiausi! R. V.) sportininkai turėtų būti atžymėti ne bendra priimta tvarka, kaip pav., kad jau dabar yra minimi rašytojai, žurnlistai, menininkai, operos solistai ir visa eilė kitų kultūrininkų? Ar nesusidarys keblumų ir netikslumų, o vėliau ir naujų priekaištų, kai reikės atžymėti vieną sportininką net keliose spr. šakose? Jau šiandien galime paklausti, kurioje šakoje bus minimi tokie (tik pavyzdžiui) a la Puzinauskas, Dzindziliauskas, Nikolskis, Adomavičius, Astrauskitė ir visa eilė kitų? O jų yra kur kas daugiau! Ar bus išvengta kartojimosi ir bereikalingo vietos užėmimo? Negi skaitytojas, norėdamas sužinoti, kad ir apie tokį Puzinauską, turės vartyti net keletą Enciklopedijos tomų, kol suras krepšinį, l. atletiką, fiz. auklėjimą, sportinę organizaciją ir kt.? Keista! Ne, čia reikalas, vis dėlto nevarkoje! Tiesa, fiz. auklėjimas jau buvo paminėtas, deja, jame jokios mums rūpimos pavardės, ne tik mūsiškių, bet ir svetimtaučių — neradome. Kalbu ne apie ką kitą, bet tik apie fiz. auklėjimą. Taip pat jau buvo paminėtas ir V. Augustauskas, bet apie jo vietą K. K. Rūmuose nei žodžio. Tad negi V. Augustauską vėl minėsime, kai bus kalbama apie K. K. Rūmus? Neatrodytų tikslu. Tai kurgi to nusistatymo tęsėjimas?

Iš kitos gi pusės, jeigu būtų su visais taip daroma, tad kas gautųsi? Ir kur pav.: eilinis skaitytojas žinos, kurioje vietoje ieškoti Dzindziliausko arba tokio Nikolskio? Ar nebūtų tikslingiau, kad atsivertęs "D" raidę viską sužinotum apie Dzindziliausko veiklą? Analoginė padėtis ir kitų. Ne, čia yra didelis nesusipratimas ir siūlau pirmajame tome padarytus netikslumus — atitaisyti. Prie pirmos progos.

Toliau p. A. Keturakis rašo "kad išimtys bus daromos tik tiems sportininkams, kurie be sportinių rezultatų pasiekimo yra dalyvavę ir organizacinėje veikloje arba pasireiškę spaudoje". Vai, tik nedarykime išimčių, nes gausis toks chaosas, kuriame iš vis nepavyks susigrabalioti. Juk nėra kriterijaus, kurio pagalba nuspręstume pav. ar 100 mtr. prabėgimas per 11,0 sek., arba šuolis į tolį, sakykime 6,75 yra menkesnis už kelerių metų organizacinę veiklą ir už keletos korespondencijų parašymą. Ir priešingai! Analogiška padėtis gaunasi ir dėl "Šarūno". Jo atsiekimų niekas nei nemano kvestionuoti, tačiau kaip bus su "Kovo" šalininkais? O juk "Kovas" ir buvo ir net ant visų keturių "kaustytas"!

P. A. Keturakis pataria neužmiršti, kad "čia yra bendroji eiciklopedija, o ne sporto". Ir visai teisingas patarimas! Tik ar pagal jo minimą atžymėjimo būdą Enciklopedija taps sporto, jeigu joje bus paminėti spr. srities veiklieji asmens taip kaip ir kitų sričių veikėjai? Neatrodo!!!

Baigdamas p. A. Keturakis prašo visus spr. darbuotojus talkon. Labai malonu, tik ar ne truputį per vėlai? Žinia, jau ir anksčiau yra keletas kviestų šį bei tą parašyti, tačiau viešo ir visiems darbuotojams pakvietimo berods buvo vengiama... Mano išmanymu, čia, kad tegul ir viešas pakvietimas, bet naudos nedaug teduos, nes reikia kreiptis tiesiog "ad hominem", tada ir rezultatai bus ryškūs. O berods p. A. Keturakis, tremties metais nors buvo ir atitrūkęs nuo sportinio org. darbo, tačiau gali žinoti bent 30 asmenų pavardes ir adresus, — apsivilta nebus. O bent su 30-čia žmonių juk galima būtų susikalbėti. Pavardžių jų neminėsiu, nes noriu būti objektyvus. O esame juk perdėtai visi jautrūs... Baigiant norėtųsi atsiprašyti visų tų, kurių čia pavardes, tik dėl reikalo aiškumo, buvo suminėtos.

R. Valaitis

Vidurinių Vakarų Sporto Apygardos pranešimas Nr. 5

1. Vidurio Vakarų Sporto Apygardos veiklos planas, pirmajam 1954 m. pusmečiui

VVSA-dos komitetas, glaudžiai bendradarbiaudamas su Vyr. FASK-tu ir siekdamas kuo daugiau suintensyvinti ir išpopuliarinti sportinį judėjimą, yra numatęs sekančią apygardos sportinės veiklos programą pirmajam 1954 m. pusmečiui:

a) Apygardinės kamuolio žaidimų pirmenybės (kovo 27—28 d. Detroite), b) Apygardinės stalo teniso pirmenybės (balandžio mėn. Clevelande), c) Apygardos Cross country (lauko-miško bėgimas) — balandžio pabaigoje Chicagoje), d) Tarpmiestinės lengvosios atletikos rungtynės Chicaga—Clevelandas (Clevelande), e) Apygardinės lengvosios atletikos pirmenybės (birželio ar liepos mėn. Chicagoje), f) Sportinio pasitobulinimo bei teisėjavimo kursai Clevelande (Vietinio pobūdžio, tik clevelandiečiams).

Tikslus paskirų varžybų laikas bei vieta bus atskirais pranešimais paskelbta vėliau, galutinai susitarus su rengėjais.

2. Apygardos komitetas kviečia visus apygardos sporto klubus glaudžiau bendradarbiauti su komitetu, pareiškiant savo nuomones sportiniuose klausimuose bei patiekiant įvairius pasiūlymus bei planus. Taip pat klubai prašomi informuoti apygardos komitetą apie savo sportinę veiklą, kaip įvairias varžybas, išvykas ir pan. Pakartotinai pranešame, kad apygardos adresas yra šis: Algirdas Nasvytis, 1380 Ansel Rd., Cleveland 6, Ohio.

Vidurinių Vakarų Sporto Apygardos Komitetas

Vidurio Vakarų Sporto Apygardos pranešimas Nr. 6

Pagal iš anksto padarytą susitarimą tarp VVSA-dos Komiteto ir Detroito LSK Kovo, šių metų apygardinės kamuolio žaidimų pirmenybės yra paverstos pravesti Detroito LSK Kovui, š. m. kovo mėn. 27—28 d. Detroite.

Pirmenybių programa: krepšinis vyrams, krepšinis jauniams, tinklinis vyrams ir tinklinis moterims.

Dalyvių kvalifikacija. Pirmenybėse gali dalyvauti tik apygrdos riabose esą ir Vyr. FASK-te registruoti lietuvių sporto klubai. Kiekvienas žaidėjas privalo būti registruotas Vyr. FASK ir turėti atitinkamą sportininko registracijos kortelę. Jaunių gimimo datos riba yra 1935 m. sausio mėn. 1 d.

Smulkūs pirmenybių nuostatai bus apygardos komiteto atskiru aplinkraščiu išsiuntinėti visiems apygardos ribose esantiems sporto klubams, gi, tolimesnės techniškos informacijos bei skelbimai pavedama atlikti patiems pirmenybių rengėjams, Detroito LSK Kovui.

Vidurinių Vakarų Sporto Apygardos K-tas

13 tikrai "nelaimingas"

Kaip žinome, švedijoje (Falune vietovėje) įvyksta pasaulio pašliūžų p-bės, kur dalyvaujant daugeliui tautų reikalinga vertėjų. Atsirado vienas, irgi pabėgėlis, gimimo austras, kuris moka net 13 kalbų, bet saulės sūnų — japonų k. nemoka, todėl Japonijos konsulatas savieiems aptarnauti vertėjo neturi. Pasirodo, kad 13 dar ne viskas.

Su rusų pašliūžininkų komanda atvyksta ir specialus chemikas, kuris duos patarnavimus kaip savieiems naudoti sniegui tepalus. Žinoma, kad tai bus "sekratno" ir skndinavai to nematys. Atrodo, kad vyrų skandinavų elitas smarkiai revanšuosis už lenkčių čiuožimą. Moterys rusės bus visa klase geresnės už kitas, bent perbėgimuose.

Numatoma, kad kovo 24 d. bus prieauglio, (ne vyresni 23 m. amž.) rinktinių futbolo vienuolikių, Anglija-Vokietija, susitikimas Frankfurte. Anglai iš visų pusių bando jėgas, kad tik geriau atrinkus k-dą pasaulio p-bėms.

Gordon Pirie, žymusis ilgų nuotolių anglų bėgikas, iš profesijos banko tarnautojas gavo paaukštinimą ir, žinoma, geresnį atlyginimą, kas suteikia galimybę geresniam sportiniam darbui. Tai anglų viltis "nugabenti" Zatopeko eilę rekordų. Lauksime!

Ledo ritulio pasaul. p-bės įvyksta Stokholme. Įdomios tuo, kad Sov. S-gos rinktinė irgi dalyvauja. P-bių pradžia Vasario 27 d.

"NAUJIENOS" SĖJOS DARBE

"Naujienos" per 40 metų savo gyvavimo yra daug pasėjusios įvairiausių sumanymų visose visuomeninio gyvenimo srityse. Vieni tų sumanymų dėl dirvos tinkamumo neparuošimo neišdygo; kiti jų išdygę, bet nespėję prinokti, išdžiūvo; kai kas prigijo, brendo,augo ir gražų derlių davė. Viso čia neišvardysi, neaprašysi. Tai būtų labai didelis darbas, reikalaująs gilesnių studijų. Ir vargu mes ūmai sulauksime kas "Naujienų" nueito kelio duos rimtą istorinę apžvalgą. Tas kelias, jei metų skaičiumi ne toks ilgas, bet savo vingiais giliai ir plačiai įstrigęs į visą JAV lietuvių išeivijos gyvenimą. Ar tik JAV lietuvių išeivijos? Ne! Jis siekia viso pasaulio lietuvių išeivijos gyvenimą ir veda Lietuvon. Neabejotinai tas kelias gera kryptimi įėjęs ir į bendrą JAV gyvenimą. Taigi, norint apžvelgti ir įvertinti "Naujienų" nueitą ir einamą kelią, tektų atsiremti į visos lietuvių išeivijos gyvenimą ir pažinti tą aplinką, tas politines sąlygas, kuriose "Naujienoms" teko gimti ir dirbti. Ir dar daugiau, pirmoje eilėje tektų pavaizduoti jų visuomeninį subrendimą, jų politinį išsiprusinimą ir jų kultūrinį pareikalavimą, kam "Naujienos" skirtos, kas jas skaito. Tik visas tas apystovas arčiau pažinę, mes geriau suprastume ir tikriau įvertintume "Naujienų" nueitą ir einamą kelią ir jų padarytą ir daromą įtaką į skaitančius jas. O toksai darbas, tai ne vieno asmens darbas. Jis turėtų būti sutelktinis, nes toks apžvalginis darbas reikalauja įvairių visuomeninio ir politinio gyvenimo sričių specialistų, įgudusių raustis kultūros, visuomeninės minties ir politinio gyvenimo praeity ir jo raidoje.

Ne! Čia visai neturėta tikslo rašyti apie "Naujienų" bendrus sėjos darbus, juos išskaičiuojant ir įvertinant, bet tik apie vieną labai gražų, labai vertingą kultūrinį sumanymą per "Naujienas" paskelbtą. Paskelbtą ir radusį pritarimą. Tas pasėtas sumanymas gražiai sudygo, sodriai sužaliavo, vaiskiu žiedu pasireiškė, bet gyvenimiškos šalnos jam neleido savais vaisiais pasirodyti.

1921 m. pradžioje J. Grušas "Naujienose" pasiskelbė norįs su tėvais pasitarti dėl jaunuolių orkestro steigimo. Juozas Grušas buvo žinomas Chicagos lietuvių visuomenėj geru muziku ir muzikos mokytoju. Jis pats pūtė kornetą ir pažino kitus pučiamus muzikos instrumentus. Jis skambino pianu ir jam nebuvo svetimas smuikas. Tatai panūdo jis pasidarbuoti jaunuolių tarpe, organizuodamas iš jų orkestrą.

Susirinkiman atsilankė keletas tėvų, bet iš jų pritarimo nesulaukta. Mat, susirinkusių tėvų būta tokio įsitikinimo, kad jų vaikai gali būti auklėjami ir mokomi tik pačių tėvų... Savo sumanymui jis pritarimo sulaukė tik iš rašytojos Žemaitės. Tada rašytoja Žemaitė viešėjo Chicagoje ir tame tėvų susirinkime dalyvavo.

Juozas Grušas rankų nenuleido. 1921 m. kovo 13 d. Chicagos jaunuolių orkestras pradėjo veikti. Kadangi Juozas Grušas buvo naujienietis ir naujieniečių buvo remiamas, tai komunistinė spauda jį visaip pradėjo niekinti; iš dešinės — J. Grušas taip pat pritarimo nesulaukė, bet jaunuolių orkestras veikė. Jo dalyviai nepaisė į pamazgų mylėtojus, krapinančius pamazgomis visus tuos, kurie ne su jais, tai yra tuos, kurie "Naujienų" remiami. Ar dabar panašios lietuvių tarpe nuotaikos išgyvendintos, tegu apie tai sprendžia pats skaitytojas, prisimindamas "Naujienų" 40 metų nueitą kelią, kuris jų konkurentų visuomet buvo šlakstomas pamazgų mėgėjų.

Jonas Vilkaitis,

nuolatinis Naujienų bendradarbis. Naujienoms pradėjo rašyti dar gyvendamas Lietuvoje. Vėliau daug rašė iš Vokietijos (atseit, iš tremties). Atvykęs į JAV Vilkaitis trumpą laiką dirbo "N." redakcijoje, bet dėl nesveikatos priverstas buvo pasitraukti. Dabar gyvena Thompson, Conn. Jo straipsniai ir korespondencijos nuolat yra spausdinamos Naujienose ir dabar.

Kad savo veikimą galėtų dar labiau sustiprinti, 1926 m. rudenį jaunuolių orkestro dalyviai susimeta į SLA 183 kuopą, sudarydami jos orkestrą.

Orkestre dalyvavo arti dviejų šimtų jaunuolių. Jų tarpe buvo nemažas mergaičių skaičius. Kiti tų jaunuolių taip muziką pamėgo, kad ilgainiui virto muzikais profesionalais. Tokiais tapo Aldona ir Eugenija Grušaitės; F. Mažeikaitė (ji kartu šokėja); Elena Sadauskaitė taip toli pažengė, kad įsigijo piano mokytojos teises; Edis Grušas; Povilas ir Aleksis Tapiai. P. Tapis buvo SLA 129 kuopos jaunuolių pirmininkas, kolegijos studentas; Liudas Šlota ir dar daug kitų. Plačiau apie visų tų jaunuolių veikimą buvo aprašyta 1928 m. kovo 9 d. "Tėvynėje" ir keliais atvejais suminėta anksčiau ir "Naujienose."

Tai buvo gražus kultūriniam darbui jaunuolių sambūris. To orkestro vedėjui ir mokytojui J. Grušui teko pakelti daug apmaudo, turėti nesmagumų tik todėl, kad jo būta "naujieniečio." Bet ir jis, kaip ir daugelis "Naujienų" šalininkų, buvo tvirtai užsigrūdinęs, nepaveikiamas ir sumotam darbe užsispyręs.

Kur dabar tie visi buvę jaunuoliai orkestrantai?

Čia trumpai suminėtas vienas iš daugelio panašių atsitikimų, kuris nusako kokioje aplinkoje teko ir tenka dirbti. Bet kas žengia ryžtingai, kas tikrą grūdą sėja, tie vaisių susilaukia.

"Naujienos" žengia ryžtingai; jei kartais delsiamia, jei kartais abejingai; jei kartais vingiuotai, tai tenka suprasti kokioje aplinkoje joms tenka žengti pasirinktu jų keliu; tuo keliu, kuris veda į šviesą, laisvę, gerą ir kuris eina Lietuvos laisvinimo kovų takais ir viešceliais.

— J. Vlks.

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, MOKSLININKAI, VALSTYBININKAI, DVASININKAI, PROFESIONALAI IR BIZNIERIAI. JIE ŽINO, KAD NAUJIENOS PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS.